Marguerite Duras

HİROŞİMA SEVGİLİM

DOST KİTABEVİ YAYINLARI

DOST KİTABEVİ YAYINLARI : 33

Dost Kitabevi Yayınları'nda
Birinci Basım, Kasım 1986

Bu kitap bir VMS (Verso Matbaacılık Sanayi) üretimidir.

Kapak : Ve Reklam
Dizgi, pikaj : VMS
Baskı, cilt : Sistem Ofset, Ankara

Marguerite Duras

HİROŞİMA SEVGİLİM

Çeviren
CEVAT ÇAPAN

DOST KİTABEVİ YAYINLARI
Konur Sokak, 4
Kızılay - Ankara
Tel: 18 83 27

HIROSHIMA MON AMOUR
HİROŞİMA SEVGİLİM

Yönetmen / Alain Resnais

Senaryo, konuşular / Marguerite Duras

Görüntü Yönetmenleri / Sacha Vierny - Takashi Michio

Müzik / Georges Delerue - Giovanni Fusco

Kurgu / Henri Colpi - Jasmine Chasney

Oyuncular / Emmanuelle Riva - Eiji Okada - Stella Dallas - Pierre Barbaud - Bernard Fresson

Yapım / Argos Films - Como Films - Daiei Motion Picture Company Ltd. Pathe Overseas Productions

ÖZET

1957'nin yazında Hiroşima'dayız. Aylardan Ağustos.

Otuz yaşlarında bir Fransız kadını barış üstüne çevrilen bir filmde oynamak üzere Hiroşima'ya gelmiştir.

Hikaye, kadının Fransa'ya dönmesinden bir gün önce başlar. Oynadığı film nerdeyse tamamlanmıştır. Çekilecek yalnız bir sahne kalmıştır.

Film boyunca kimliği açıklanmayacak olan bu adsız Fransız kadını, Fransa'ya dönmeden bir gün önce bir Japon'la (mühendis ya da mimar) karşılaşır ve başlarından çok kısa bir aşk serüveni geçer.

Nasıl karşılaştıkları da açıklanmayacaktır filmde. Önemli olan bu değildir çünkü. Dünyanın her yerinde olur böylesi karşılaşmalar. Bunların nereye vardığıdır önemli olan.

Filmin başında görmeyiz bu rastgele bir araya gelmiş çifti. Ne kadını, ne de erkeği. Onların yerine, başları, kalçaları kopmuş gövdelerin bir ölüm ya da aşk çırpınışı içinde olduklarını, derilerini atomsal ölümün küllerinin, çiyinin, bir sevişme sonunun terlerinin kapladığını görürüz.

Ancak, yavaş yavaş bu parçalanmış, tanınmaz gövdelerden kadınla erkeğin gövdeleri belirir.

Bir otel odasında yatmaktadırlar. Çıplaktırlar. Gövdeleri yumuşak. Pürüzsüz.

Ne konuşuyorlar? HİROŞİMA'yı.

Kadın erkeğe HİROŞİMA'da her şeyi gördüğünü söylüyor. Gördüklerini biz de görüyoruz. Korkunç şeyler. Bu arada erkek olumsuz,

donuk, dayanılmaz bir sesle aldatıcı görüntüleri yalanlıyor, durmadan kadının HİROŞİMA'da hiçbir şey görmediğini söylüyor.

Bu ilk konuşmaları gizli bir anlam taşıyor sanki. Bir opera konuşması gibi. HİROŞİMA üstüne konuşmak kolay değil. Konuşsa konuşsa, HİROŞİMA üstüne konuşmanın ne denli güç olduğunu konuşabilir insan. *Hiroşima bilinci* önceden açıklanan örnek bir aldanış sanki.

Bu başlangıç, artık herkesin bildiği bu korkunç HİROŞİMA gerçeklerinin gözümüzün önünden geçmesi, bir otel odasında anılması, hem de saygısızca anılması, bile biledir. İnsan her yerde konuşabilir HİROŞİMA üstüne, bir otel yatağında, rastgele, kaçamak bir sevişme sırasında bile. Kahramanlarımızın gerçekten birbirini seven gövdeleri bize unutturmuyor bunu. Gerçekten saygısız olan bir şey varsa, o da HİROŞİMA'nın kendisi. İki yüzlü olmak, kendimizi kandırmak gerekmiyor bu konuda.

Hiroşima Anıtının, bu Boşluk Anıtının acıklı kalıntılarının pek azını da görmüş olsa, seyirci bütün önyargılarından arınmalı, bu iki insan üstüne söylenecek her şeyi kabul edebilecek duruma gelmeli.

İşte burada film yeniden onların hikayesine dönüyor.

Beylik bir hikaye, her gün binlerce benzeri yaşanan hikayelerden. Erkek evlidir, çocukları vardır. Kadın da evli, iki çocuk anası. Bir gecelik bir serüvendir onlarınki.

Ama nerede? HİROŞİMA'da.

Yeryüzünün en son akla gelebilecek kentlerinden birinde, HİROŞİMA'da geçiyor bu beylik, bu her gün karşılaşılan sevişme. Hiçbir şey "verilmez" HİROŞİMA'da. Her söz, her kımıldanış kendi dar anlamını aşan bir yoğunluk kazanır. Filmin başlıca amaçlarından biridir bu: Yılgının izlerini yılgıyla silmek -Japonlar da bunu yapmışlardır çünkü- ama sonra da bu yılgının özel ve olağanüstü bir aşkla birlikte yeniden doğmasını sağlamak. Yeryüzünün bir başka yerinde, ölümün *korumadığı* bir yerinde geçseydi, bu denli inandırıcı olamayacak olan bir aşka bağlamak.

Yer, düşünce, tarih, geçim koşulları, ırk bakımından birbirinden olabildiğince ayrı olan bu iki insan arasında cinsellik, aşk, mutsuzluk gibi evrensel verilerin kısıtlanmayan bir ışık altında belirdiği ortak bir noktadır (belki de yeryüzündeki tek nokta) HİROŞİMA. HİROŞİMA'nın dışında her yerde kurallaşmış bir düzendir yalan. HİROŞİMA'da ise varlığı yadsınmadan düşünülemez.

Uykuya dalmadan yeniden HİROŞİMA'yı konuşurlar. Değişik bir sesle bu kez. İstekle, belki de bilmeden, aralarında doğmakta olan

bir sevgiyle.

Hem kendileriyle, hem de HİROŞİMA ile ilgilidir konuşmaları. Ve bu iki konu öylesine birbirine karışır ki -*Hiroşima operasının ardından*- birini öbüründen ayırmak güçleşir.

Kişisel hikayeleri, ne denli kısa olursa olsun, HİROŞİMA'dan daha çok ağır basar.

Böyle bir kaygıyla işe girişilmeseydi, bu filmin ısmarlama ölçülere göre yapılmış, romanlaştırılmış bir belge filmi olmaktan öte bir değeri olmayacaktı. Böyle bir kaygıyla işe girişince, sonunda HİROŞİMA' dan alınacak dersin daha iyi anlaşılmasını ısmarlama bir belge filminden daha büyük bir başarıyla sağlayabilecek nitelikte bir belge filmi ortaya çıkacaktır.

Uyanırlar. Kadın giyinirken, şundan bundan, HİROŞİMA'dan konuşurlar. Neden olmasın? Doğal bir şey bu. HİROŞİMA'da olduğumuza göre.

Sonra birden kadın Kızıl Haçlı bir hastabakıcı kılığında görünür.

(Bu kılık, iyiliği temsil ettiği herkesçe kabul edilen bu kılık, erkekte yeniden kadınla sevişme isteği uyandırır. Onu gene görmek ister. O da herkes gibidir, tıpatıp öbür erkekler gibi. Giysilerin cinsel bir çekiciliği vardır bütün erkekler için. Bitmeyen bir savaşın değişmeyen hastabakıcısı...)

Kadın da erkeği istediğine göre neden bir daha onu görmeye yanaşmaz? Bunu açıkça belli etmez.

Uyandıklarında kadının geçmişinden de söz açarlar.

Doğup büyüdüğü Nievre bölgesinin NEVERS kentinde ne olmuştur? Onu böyle hem özgür hem tutuk, hem doğru hem yalancı, hem anlaşılmaz, hem içi dışı bir yapacak ne geçmiştir başından? Rastgele aşklar yaşamaya bu denli teşne? Aşkla karşılaşınca bu denli ürkek?

Bir gün, bir gün NEVERS'te çıldırdığını söyler erkeğe. Nefretten çıldırdığını. Sanki bir gün NEVERS'te her şeyi bütün açıklığı içinde görmüş olduğunu söylermişçesine söyler bunu. Tıpkı böyle söyler.

O NEVERS "olayı" bugün HİROŞİMA'daki davranışını açıklıyor mu, açıklamıyor mu, bunu söylemez. Herhangi bir şeyden söz ediyormuş gibi söz eder NEVERS olayından. Nedenini açıklamadan.

Kadın gider. Erkeği bir daha görmemeye karar vermiştir.

Ama gene göreceklerdir birbirlerini.

O gün öğleden sonra dörtte. HİROŞİMA'nın Barış Alanı (ya da hastanenin önü).

Filmi çekenlerin alıcıları ile uzaklaştıkları görülür (filmde onları

ne zaman görsek, hep alıcıları ile uzaklaşıyorlardır). Filmdeki dış sahnelerin dekorları sökülmektedir.

Fransız kadını sökülen tribünlerden birinin (belki de) gölgesinde uyumaktadır. Barış üstüne olumlu bir filmin çekimi sona ermiştir. Gülünç bir film sanılmasın, sadece bir film DAHA, o kadar.

Yerlilerden bir erkeğin kalabalığı yararak çekimi biten filmin dekorları arasından kendine yol açmaya çalıştığı görülür. Bu sabah otel odasında gördüğümüz adam. Fransız kadınını görür, durur, ona doğru gider, uyuyuşunu seyreder. Bakışı kadını uyandırır. İstekle bakarlar birbirlerine. Bir rastlantı değildir bu. Kadını bir daha görmeye gelmiştir.

Buluşmalarından hemen sonra bir geçit töreni başlamak üzeredir. Çekilen filmin son sahnesidir bu. Çocuklar geçer, öğrenciler geçer. Köpekler. Kediler. Aylaklar. Bütün HİROŞİMA oradadır. Dünya barışının gerçekleşmesi ne zaman söz konusu olsa, ortaya çıktıkları gibi. Düzensiz, dağınık bir tören.

Korkunç bir sıcak vardır. Havada yağmur sıkıntısı. Törenin dağılmasını beklerler. Erkek bu sırada kadına kendisini sevdiğini sandığını söyler.

Kadını kendi evine götürür. Kısaca kendi hayatlarından söz açarlar.

İkisi de evliliklerinde mutludur, mutsuz bir evlilik yüzünden bir başkasını aradıkları yoktur.

İşte orada, sevişirken, kadın erkeğe Nevers'i anlatmaya başlar.

Kadın adamın evinden kaçar. Birlikte kadının "gidişine kadar vakit öldürmek için" ırmağa bakan bir kahveye giderler. Hava kararmıştır.

Saatlerce kalırlar orada. Kadının ertesi sabah uçağının kalkış saatine kadar kalan zamana ters bir oranda büyür aşkları.

Kadın burada, bu kahvede anlatır NEVERS'te neden aklını kaçırdığını.

Saçlarını kazımışlar NEVERS'te, 1944'te, yirmi yaşındayken. Bir Almanmış ilk sevgilisi. Kurtuluş sırasında öldürülmüş.

Saçlarını kazıyıp bir mahzene kapatmışlar onu NEVERS'te. ANCAK HİROŞİMA'YA BOMBA ATILINCA mahzenden çıkıp sokaklardaki çılgın kalabalığa karışabilecek duruma gelmiş.

Neden bu kişisel acıyı anlatmak? Kuşkusuz, bu erkek, gerçekleri sonuna kadar yaşamış biri de ondan. Yurdunun açıkça düşmanı olan birini sevdi diye, gerçekten sevdi diye, bir kızın saçlarını kazımak korkunçluğun, aptallığın son kertesi değil de nedir?

Daha önce otel odasında gördüğümüz gibi NEVERS'i görürüz. Kadınla erkek sonra gene kendilerinden söz ederler. Sonra NEVERS'ten ve aşktan, HİROŞİMA'dan ve aşktan. Tam bir düzensizlikle birbirine karışır konular. Her gün, her yerde ilk aşkın coşkunluğuna kapılan sevgililerin düzensiz gevezeliği içinde.

Kadın oradan da çıkar. Gene kaçar erkekten.

Oteline dönüp kendini toparlamaya çalışır, başaramaz; otelden çıkar, kahveye döner. Kahve artık kapanmak üzeredir. Kahvede oturur. NEVERS'i düşünür (iç konuşma), yani aşkını düşünür.

Erkek, bu arada, kadının ardını bırakmamıştır. Kadın bunu sezer. Dönüp erkeğe bakar. Bakışırlar. İliklerine kadar aşıktırlar birbirlerine. Umutsuz bir aşk. NEVERS'teki gibi öldürülmüş bir aşk. Bu yüzden unutulmaya yargılı. Bu yüzden sonsuz.

Ama gene de yanına gitmez erkeğin.

Şehirde dolaşmaya başlar. *Erkek de bilinmeyen biri gibi ardından gider kadının.* Bir ara kadına yaklaşıp, kendi kendine konuşuyormuş gibi, HİROŞİMA'da kalmasını söyler. Kadın hayır der. Herkesin diyeceği bir hayır. Hepimize özgü bir korkaklık.(*)

Onlar için artık olan olmuştur.

Erkek diretmez.

Kadın tren istasyonuna gider. Erkek yanına yaklaşır. Birer gölge gibi birbirlerine bakarlar.

Bundan sonra birbirlerine söyleyecekleri bir şey kalmamıştır. Ayrılığın yaklaşması bir ölüm sessizliğinde dondurur onları.

İşte aşktır bu. Susmaktan başka bir şey gelmez ellerinden. Son bir sahne daha geçer bir kahvede. Kadını bir başka adamın yanında görürüz.

Bir başka masada ise sevdiği adam, kımıltısız; tek tepkisi, tümüyle boyun eğdiği, ama insan gücünü aşan umutsuzluk. Kadın, sanki daha şimdiden başkalarının olan bir insan. Erkeğinse bunu anlamaktan başka elinden bir şey gelmez.

Gün doğarken kadın odasına döner. Birkaç dakika sonra erkek

(*) Birtakım seyirciler filmin sonunda kadının Hiroşima'da kaldığını sanmışlar. Olabilir. Ben bilmiyorum. Kendisini Hiroşima'da kalma çağrısına hayır diyecek noktaya getirdikten sonra film bittiği için, bu kararını değiştirip değiştirmediği konusu ile ilgilenemedik.

odasının kapısını çalar. Elinde değildir. "Gelmemek olmuyor' diye özür diler.

Odada *hiçbir şey* olmaz. İkisi de korkunç bir güçsüzlüğü paylaşmaktadırlar. Odada, çevrelerini saran "dünyanın düzeni" içindedirler ve artık hiç bozamayacakları bir düzendir bu.

Ne karşılıklı yeminler; ne de başka bir davranış.

Sadece bir kez daha seslenirler birbirlerine. Nasıl mı? NEVERS, HİROŞİMA, diye. Çünkü, aslında artık hiç kimse değildirler birbirlerinin gözünde. Yer adlarıdırlar, ad olmayan adlar. Sanki NEVERS'te saçları kazınan bir kadının yıkımı TAM karşılığını bulur HİROŞİMA'nın yıkımında.

Kadın erkeğe, "Hiroşima, senin adın bu" der.

BİRİNCİ BÖLÜM

(Film başladığında iki omuz belirir yavaş yavaş. Baş ve kalça çizgilerinden kesilmiş bu iki omuzu görürüz yalnız. Sarmaş dolaş, sanki kül, yağmur, çiy altında ya da ter içinde kalmış gibidirler. Önemli olan bu terin, bu çiyin atom bombası mantarının uzaklaşıp uçarken bıraktığı bir kalıntı olduğu duygusunu yaratması. Bir de, çok sert, çok karşıt bir serinlik ve istek duygusu. Omuzlar ayrı ayrı renkte, biri esmer, öbürü beyaz. Fusco'nun müziği, bu nerdeyse irkiltici sarılışa eşlik eder. Eller arasındaki ayrılık da oldukça belirgin. Fusco'nun müziği uzaklaşır. Bir kadın eli esmer omuzu tutar. Sözgelişi "tutar" diyoruz, "kavrar" demek daha doğru. Boğuk, dingin bir erkek sesi bir şey okurmuş gibi):

ERKEK — Sen *hiç bir şey* görmedin Hiroşima'da. Hiç.

(Gerekince kullanılmak üzere. Gene boğuk, tekdüze bir kadın sesi noktasız virgülsüz bir şey okurmuş gibi, karşılık verir):

KADIN — *Her şeyi* gördüm. *Her şeyi.*

(Fusco'nun müziği yeniden duyulur. Kadının eli erkeğin omuzunu sıkar, bırakır, sonra okşamaya başlar. Erkeğin esmer etinde kadının tırnakları iz bırakır. "Hayır. Sen hiçbir şey görmedin Hiroşimada" sözlerini cezalandırmak ister gibi. Sonra gene kadının dingin, donuk okuma sesi):

KADIN — Hastaneyi de gördüm. Eminim gördüğüme. Bir hastane var Hiroşima'da. Nasıl görmemiş olabilirim?

(Hastane, koridorlar, merdivenler, hastalar, alıcının soğuk aldırışsızlığı karşısında.(*) Kadının görüp görmediği hiç belli olmaz. Sonra yeniden erkeğin omuzunu kavrayıp bırakmayan kadın eline döneriz.)

ERKEK — Hiroşima'daki hastaneyi görmedin. Hiçbir şey görmedin Hiroşima'da.

(Sonra kadının sesi biraz daha donuklaşır... Her sözcükte biraz daha soyutlaşır. Müzeden görünümler.(†) Aynı hastanedeki gibi göz kamaştırıcı, çirkin bir ışık. Tanıtıcı yazılar, bombanın etkileri ile ilgili belgeler, modeller, eğri büğrü demir parçaları, yanmış insan derileri, saçlar, vb.)

KADIN — Dört kez müzede...

ERKEK — Ne müzesi Hiroşima'da?

KADIN — Hiroşima'da dört kez müzede. Dolaşan insanları gördüm. Dalgın, dolaşan insanları, fotoğraflar, birleştirilen kalıntılar arasında, başka bir şey olmadığı için, fotoğraflar, fotoğraflar, birleştirilmiş kalıntılar arasında, başka bir şey olmadığı için, bilgi veren yazılar arasında, başka bir şey olmadığı için.

Dört kez müzede, Hiroşima'da.

İnsanlara baktım. Dikkatle demire baktım. Yanık demire. Kırık, et ve kemikmiş gibi yara alabilen demire. Demet biçimi almış şişe kapaklarına; kimin aklına gelirdi? Çiçeği burnunda acısıyla diriliğini yitirmeden yüzen insan derisine. Taşlara. Yanık taşlara. Parçalanmış taşlara. Bir sabah uyanıp da saçlarının döküldüğünü gören, kimlikleri seçilemeyen Hiroşimalı kadınların başlarına.

Sıcaktan yanıyordum Barış Alanında. Barış Alanında on bin dereceydi ısı. Biliyorum. Güneşin kaç derece olduğunu Barış Alanında. İnsan nasıl bilmez?... Öyle basit ki, ot..

(*) Yalnız ana çizgileri belli olan bir senaryo ile Japonya'ya giden Resnais, dönüşünde bir sürü belgeler getirdi. Böylece filmin çekimi ve kurgusu sırasında ilk metin oldukça değişti ve genişledi.

(†) Belli aralıklarla bu insan gövdeleri yığınına dönülür.

ERKEK — Sen hiçbir şey görmedin Hiroşima'da. Hiçbir şey.
(Müzeden görünümler. Öndeki yanık bir kafatasının gerisinde Barış Alanı. Cam dolaplarda sergilenen yanık kalıntılar. Hiroşima ile ilgili bir Japon filminden bölümler. Saçları karmakarışık bir adam. Karışıklıktan çıkan bir kadın vb.)

KADIN — Her şeyi eski durumuyla canlandırmak için özenle çalışılmış. Büyük bir titizlikle hazırlamışlar filmleri. İnsanda gerçekmiş duygusunu öyle başarıyla uyandırıyor ki, turistler ağlıyor.
Doğru, dudak bükebilirsin buna, ama turistler ne yapsın ağlamaktan başka? Ben hep ağlamışımdır Hiroşima'nın alınyazısını düşündükçe. Hep.
(Bomba atıldıktan sonra Hiroşima'nın genel görünüşünü veren bir fotoğraf, yeryüzündeki öbür çöllerle ilintisi olmayan "yeni bir çöl".)

ERKEK — Ne diye ağlamış olasın?
(Barış Alanı, bombanın göz kamaştırıcı aydınlığını andıran korkunç bir güneşin altında, bomboş. Ve bu boşlukta erkeğin sesi yeniden duyulur: Bomboş alanda aylak aylak dolaşma -saat 13-. 6 Ağustos 1945'ten sonra çekilmiş haber filmleri. Toprağın altından çıkan karıncalar, böcekler. Bu görüntülerin arasında omuzlar yeniden görünür. Çılgınca gözümüzün önünden geçen görüntülerle birlikte kadının çılgına dönen sesi yeniden duyulur.)

KADIN — Dünya haberlerini de gördüm sinemalarda.
İkinci gün, tarih böyle yazıyor, ben uydurmuyorum, ikinci gün birtakım hayvanlar türemiş toprağın, küllerin altından.
Köpeklerin resmini çekmişler.
Geleceğe kalsın diye.
Gördüm bunları.
Dünya haberlerini gördüm.
Gördüm diyorum.
Birinci gün.
İkinci gün.
Üçüncü gün.

ERKEK — (Kadının sözünü keser): Sen hiçbir şey görmedin. Hiçbir şey.
(Ayağı kopuk bir köpek. İnsanlar, çocuklar. Yaralar. Yanıklar içinde bağrışan çocuklar.)

KADIN — ... On beşinci günü de. Çiçeklerle örtülüydü Hiroşima. Her yanda mavi kantaronlar, kuzgun kılıçları ve o güne değin çiçeklerde görülmemiş bir coşkunlukla küllerin altından fışkıran kahkaha çiçekleri, sabah sefaları.(*)
Hiçbirini uydurmuyorum bunların.

ERKEK — *Hepsini* uyduruyorsun.

KADIN — *Hiçbirini.*
Tıpkı aşkta olduğu gibi bir sanı beliriyor insanın içinde, hiç unutamayacağı sanısı, ben de hiç unutamayacağım sanmıştım Hiroşima'yı bu yüzden. Tıpkı aşkta olduğu gibi.
(Ameliyat masasında birinin gözünü çekip çıkarmak için uzanan kıskaçlar. Haber filmlerinden parçalar.)

KADIN — Sağ kalanları da gördüm. Hiroşimalı kadınların karınlarındaki bebekleri de.
(Güzel bir çocuk yüzünü bize döndürür. Bir gözünün kör olduğunu görürüz. Yanıklar içinde bir kız aynada kendi yüzüne bakar. Gözleri kör olmuş, elleri çarpılmış başka bir kız gitar çalar. Bir kadın can çekişen çocuklarının başında dua eder. Yıllardır uykusuzluk hastalığı çeken bir adam ölmek üzeredir. Haftada bir gün çocuklarını getirirler kendisini görmeye.)

KADIN — O her zaman sınırsız olan hayal gücünün bile tasarlayamayacağı bu haksız alın yazısına, geçici bir süre için de olsa, sağ kalan Hiroşimalıların nasıl seslerini çıkarmadan, suçsuzlukla, belli bir yumuşaklıkla uyduklarını gördüm.
(Yeniden gövdelerin o eksiksiz sarılışı birbirine.)

KADIN — (Yavaşça) Dinle...
Biliyorum...
Hepsini biliyorum.
Sürüp gitti bu.

ERKEK — *Hiçbirini. Hiçbirini* bilmiyorsun.
(Atom bulutu. Kat kat yükselen bir bulut. Sokaklarda yağmurun altında yürüyen insanlar. Radyoaktiviteden kurtulamamış balıkçılar. Yenmeyecek bir balık. Toprağa gömü-

(*) Bu sözleri olduğu gibi John Hersey'in hayranlık duyduğum "Hiroşima"sından aldım. Sadece çocukların ölümünü anlatmak için kullandım.

len binlerce yenmeyecek balıklar.)

KADIN — Kadınlar sakat çocuklar, korkunç yaratıklar doğurmak tehlikesiyle karşı karşıya, ama gene de sürüp gidiyor bu.
Erkekler kısır kalmak tehlikesiyle karşı karşıya, ama gene de sürüp gidiyor hayat.
Yağmur korku salıyor insanın içine. Büyük Okyanusun sularına yağan kül yağmuru.
Öldürüyor Okyanusun suları. Okyanusun balıkçıları öldü.
Yiyeceklerden korkuyor insanlar.
Koca bir şehrin yiyeceklerini atıyorlar.
Koca bir şehrin yiyeceğini toprağa gömüyorlar.
Koca bir şehir ayaklanıyor öfkeyle. Koca koca şehirler öfkeyle ayaklanıyorlar.
(Haber filmleri: Gösteriler)

KADIN — Kime karşı ayaklanıyor bu koca koca şehirler?
İstesinler istemesinler, birtakım insanların kural olarak öbür insanlar üzerinde kurdukları eşitsizliğe karşı, birtakım ırkların kural olarak öbür ırklar üzerinde kurdukları eşitsizliğe karşı, birtakım sınıfların kural olarak öbür sınıflar üzerinde kurdukları eşitsizliğe karşı.
(Gösteri yürüyüşleri. Sesleri duyulmayan söylevciler.)

KADIN — (Yavaşça) ... Dinle beni. Ben de senin kadar biliyorum unutmanın ne olduğunu.

ERKEK — Hayır unutmanın ne olduğunu bilmiyorsun sen.

KADIN — Benim de bir belleğim var, senin gibi. Biliyorum unutmanın ne olduğunu.

ERKEK — Hayır, belleğin yok senin.

KADIN — Senin gibi ben de var gücümle çırpındım unutmamak için. Senin gibi, unuttum. Senin gibi ben de avunmak bilmez bir belleğim olsun istedim; gölgelerden, taşlardan bir belleğim.
(Hiroşima'da ölmüş birinin taş üzerine vurmuş gölgesinin fotoğrafı)

KADIN — Kendi adıma her gün savaştım var gücümle, anıların nedenlerini anlayamamanın korkunçluğuna karşı. Senin gibi, unuttum ben de...
(Bomba atıldıktan sonra Hiroşima'da ayakta kalan ve çarpılmış iskeleti öylece korunan tek anıt Sanayi Sarayının yüzlerce küçültülmüş örneğini sergileyen dükkânlar. Bırakılmış bir dükkân. Bir otobüs dolusu Japon turisti. Barış

Alanında turistler. Barış Alanından geçen bir kedi.)

KADIN — Neden yadsımalı apaçık gerekliliğini belleğin?...

(Sanayi Sarayının iskeletinin görüntüleriyle altı çizilen bir cümle.)

KADIN — ... Dinle beni. Bildiğim bir şey daha var. Yeniden başlayacak bütün bunlar.

İki yüz bin ölü. Seksen bin yaralı.

Dokuz saniyede. Yayınlanan rakamlar bunlar. Yeniden başlayacak hepsi.

(Ağaçlar, kilise, atlı karınca, yeniden kurulan Hiroşima, bayağılık.)

KADIN — On bin derece ısı olacak yeryüzünde. On bin güneş, denecek. Asfalt yanacak.

(Kilise. Japon duvar ilanı.)

KADIN — Korkunç bir kargaşalık başlayacak. Koca bir kent kurulup sonra yeniden kül olacak...

(Kum. Bir paket "Barış" sigarası. Kumların üzerine bir örümcek gibi yayılan iri bir bitki.)

KADIN — Yeni yeni bitkiler türeyecek kumlardan...

(Irmak boyunca gevezelik eden dört "ölü" öğrenci. Irmak. Gelgit. Yeniden yapılan Hiroşima limanı.)

KADIN — Dört öğrenci kardeşçe, destansı bir ölümü bekliyorlar birlikte. Ota ırmağının delta üzerindeki yedi kolunda, her gün belli saatlerde, her gün tam o saatlerde, alçalıp yükseliyor sular. Balık dolu serin sular. Kimi zaman külrengi, kimi zaman mavi. Saatine, mevsimine göre. Çamurlu kıyılarda artık kimseler seyretmiyor Ota ırmağının deltası üzerindeki yedi kolunda suların alçalıp yükseldiğini.

(Okur gibi konuşma sona erer. Hiroşima sokakları, başka sokaklar. Köprüler. Örtülü geçitler. Sokaklar. Kenar mahalleler. Demiryolları. Kenar mahalleler. Her yerde görülen bayağılıklar.)

KADIN — ... Seninle karşılaşıyorum. Seni hatırlıyorum.

Kimsin sen?

Öldürüyorsun beni.

Öyle iyisin ki, bana.

Nasıl bilebilirdim bu kentin aşkın boyutlarına göre kurulduğunu?

Nasıl bilebilirdim senin kendi boyuma göre olduğunu.

Bayılıyorum sana. Ne güzel. Bayılıyorum sana.
Ne yavaş her şey birden bire.
Sonra ne güzel.
Bilemezsin.
Öldürüyorsun beni.
Öyle iyisin ki, bana.
Öldürüyorsun beni.
Öyle iyisin ki bana.
Acelem yok.
Ne olur.
Yut beni.
Parçala beni, çirkinleştir.
Neden sen olmayasın?
Neden sen olmayasın bu şehirde, öbür gecelerden ayırt edilemeyen bu gecede?
Ne olur...
(Birden kadın sevecenlik dolu yüzünü erkeğin yüzüne çevirir.)

KADIN — Derin ne güzel, korkunç bir şey.
(Erkek mutluluk içinde, iç çeker.)

KADIN — Seni...
(Erkeğin yüzü belirir. Sevinçle güler. Konuşulan sözlerle ilintisi olmayan bir gülüş. Döner):

ERKEK — Evet, beni. Görecektin beni.
(Çıplak gövdeleri yeniden görünür. Kadının sesi gene biraz kısık, ama bu kez kitap okur gibi değil.)

KADIN — Özbeöz Japon musun?

ERKEK — Özbeöz Japonum.
Gözlerin yeşil, değil mi?

KADIN — Şey... Sanırım... Evet, yeşil sanıyorum.
(Kadına bakar, yavaşça):

ERKEK — Bir kadında bin kadınsın sanki...

KADIN — Beni tanımadığın için. Ondan olmalı.

ERKEK — Belki de yalnız ondan değil.

KADIN — Hoşuma gitmiyor değil bu düşünce, senin için bin kadın birden olmak.
(Erkeği omuzundan öper, başını koltuğunun altına sokar. Yüzü açık pencereye, Hiroşima'ya, geceye dönüktür. Sokaktan geçen bir adam öksürür. "Adamı görmeyiz, duyarız

sadece." Kadın kalkar.)

KADIN — Bak... Saat dört...

ERKEK — Nereden anladın?

KADIN — Kim olduğunu bilmiyorum. Her gün dörtte geçiyor. Öksürüyor sonra.

(Sessizlik. Bakışırlar.)

KADIN — Peki sen, sen Hiroşima'da mıydın?

ERKEK — (Çocukça bir soruymuş gibi güler) Hayır... Değildim tabii.

KADIN — (Yeniden erkeğin çıplak omuzunu okşar) Öyle ya... Ne aptalım.

(Kadın nerdeyse gülümser. Erkek kadına bakar birden, ağırbaşlı, ürkek bir sesle):

ERKEK — Ailem Hiroşima'daydı ama. Ben savaşıyordum.

(Kadının erkeğin omuzunu okşayan eli durur. Çekingen, gülümseyerek):

KADIN — Bir rastlantı, desene?

ERKEK — (Bakmadan, ölçülü) Evet.

KADIN — (Yumuşak, ama kesin) Benim için mutlu bir rastlantı.

(Sessizlik.)

ERKEK — Ne yapıyorsun Hiroşima'da?

KADIN — Bir film.

ERKEK — Nasıl, film mi?

KADIN — Bir filmde oynuyorum.

ERKEK — Peki Hiroşima'ya gelmeden nerdeydin?

KADIN — Paris'te.

(Gene sessizlik, daha uzun bir sessizlik)

ERKEK — Paris'ten önce?...

KADIN — Paris'ten önce?... Nevers'teydim. Ne-vers.

ERKEK — Nevers mi?

KADIN — Nièvre bölgesinde. Bilmezsin.

(Sessizlik. Sonra erkek Hiroşima ile Nevers arasında bir ilişki bulmuş gibi sorar):

ERKEK — Peki neden her şeyi görmek istedin Hiroşima'da?

KADIN — (İçten olmaya çalışarak) Beni ilgilendirdiği için. Benim de kendime göre düşüncelerim var bu konuda. Örneğin, birtakım şeylere inceden inceye bakmak öğrenilecek bir şey bence.

İKİNCİ BÖLÜM

(Sokaktan geçen bir sürü bisiklet. Bisikletlerin önce çoğalan, sonra kaybolan gürültüsü. Kadın, sırtında bir sabahlıkla otel odasının balkonunda. Erkeğe bakmakta. Elinde bir fincan kahve. Erkek daha uyuyor. Kollarını kavuşturmuş, yüzükoyun uzanmış. Beline kadar çıplak. Kadın büyük bir dikkatle erkeğin, uyuyan çocukların arada bir titreyen elleri gibi titreyen ellerine bakıyor. Çok güzel, çok erkeksi eller. Kadın erkeğin ellerine bakarken, birden Japon erkeğinin yerinde aynı onun gibi yatan bir delikanlının gövdesi belirir; ama güpegündüz, bir ırmağın kıyısında ölü olarak yatmaktadır bu delikanlı. Nerdeyse ölmek üzeredir daha doğrusu. Onun da elleri güzel, şaşılacak derecede Japonunkilere benzemektedir. Yaklaşan ölümün çırpınışı içinde.)

(Çok kısa sürer bu görüntü.)

(Kadın pencereye yaslanmış, öylece donakalır. Erkek uyanır. Kadına gülümser. Kadın hemen karşılık vermez bu gülümsemeye. Hiç kımıldamadan, öylece dikkatle erkeğe bakar bir süre. Sonra elindeki kahveyi ona götürür.)

KADIN — Kahve ister misin?

(Erkek evet anlamında başını eğer. Fincanı alır. Sessizlik.)

KADIN — Ne görüyordun düşünde?

ERKEK — Bilmem... Niye sordun?

(Kadın kendine gelmiş, bütün iyiliği üstünde.)

KADIN — Ellerine bakıyordum da. Titriyorlar sen uyurken.

ERKEK — (Şaşkınlıkla kendi ellerine bakar, parmaklarını oynatır.) Kim bilir, bilmeden düş görürken olmalı.

KADIN — (Yumuşak, iyi, ama inanmazcasına) Hmm, hmm.
(Birlikte otel odasının duşunda. Sevinç içinde. Erkek elini kadının alnına götürür, başını geriye doğru iter.)

ERKEK — Güzel kadınsın, biliyor musun?

KADIN — Öyle mi?

ERKEK — Öyle.

KADIN — Biraz yorgun ama, değil mi?

ERKEK — (Eliyle kadının yüzünü buruşturur, güler) Biraz çirkin.

KADIN — (Okşandığı için güler) Aldırmıyor musun buna?

ERKEK — Dün gece kahvede dikkatimi çekti. Nasıl çirkin olduğun. Sonra...

KADIN — (İyice rahatlamış) Sonra?...

ERKEK — Sonra canının nasıl sıkıldığı.

KADIN — (Merakla) Peki başka...

ERKEK — Erkeklerde bir kadını tanıma isteği uyandıran bir can sıkıntısıydı bu.

KADIN — (Gülümser, gözlerini indirir) Güzel Fransızca konuşuyorsun.

ERKEK — (Sevinçli) Bak buna sevindim. Çok şükür farkına vardın iyi Fransızca konuştuğumun. (Sessizlik) Ben dikkat etmemiştim senin Japonca konuşmadığına... Biliyor musun, hep birbirine benziyor insanların bir şeyin farkına varışları...

KADIN — Bilmem, ben sana dikkat ettim, o kadar. (Gülüşürler)
(Duştan sonra. Kadının saçları ıslak. Elinde durup durup ısırdığı bir elma. Sırtında bornoz, balkonda erkeğe bakar, gerinir; sonra durumlarını saptamak istercesine, sözcüklerin tadını çıkara çıkara):

KADIN — Hiroşima'da kar-şı-laş-mak. Her gün olan bir şey değil bu.
(Erkek giyinmiş -gömleğinin yakası açık- olarak balkona gelir, kadının karşısına oturur. Biraz duraksamadan sonra sorar):

ERKEK — Hiroşima ne demekti senin için, Fransa'da?

KADIN — Savaşın sonu, ama gerçekten sonu. Şaşkınlık... Nasıl göze aldılar diye... Nasıl başardılar diye şaşkınlık. Sonra bizler için bilinmeyen bir korkunun başlangıcı. Sonra aldırışsızlık, sonra da bu aldırışsızlığın korkusu...

ERKEK — Nerdeydin?

KADIN — Nevers'ten daha yeni ayrılmıştım, Paris'teydim. Sokakta.
ERKEK — Güzel bir sözcük, Nevers, Fransızcada.
KADIN — (Biraz sonra) Öbür sözcükler gibi bir sözcük o da. Şehir gibi.
(Kadın uzaklaşır. Erkek yatağın üzerine oturur, bir sigara yakar, gözlerini kadına diker, sonra sorar):
ERKEK — Tanıdığın başka Japonlar da oldu mu, Hiroşima'da?
KADİN — Birkaç kişi oldu, evet... Ama senin gibi... değil...
ERKEK — (Güler, sevinçli) Hayatına giren ilk Japon benim öyleyse.
KADIN — Evet.
(Kadının gülüşü duyulur. Giyinirken yeniden görünür.)
KADIN — (Heceleyerek) Hi-ro-şi-ma.
ERKEK — (Yavaşça gözlerini indirir) Bütün dünya sevinç içindeydi. Sen sevinç içindeydin, bütün dünyayla birlikte. (Aynı sesle) Duyduğuma göre güzel bir günmüş o gün Paris'te, değil mi?
KADIN — Güzel bir gündü, evet.
ERKEK — Kaç yaşındaydın?
KADIN — Yirmi. Sen?
ERKEK — Yirmi iki.
KADIN — Aynı yaş, nerdeyse.
ERKEK — Evet, öyle.
(Kadının giyinmesi nerdeyse tamamlanmıştır, başına Kızıl Haç hotozunu iliştirirken perdede belirir. [Kızıl Haç hastabakıcısı kılığındadır çünkü.] Birden erkeğin yanına oturur, ya da uzanır. Erkeğin eliyle oynar. Kolunu öper. Şurdan burdan konuşmaya başlarlar.)
KADIN — Peki, ne yaparsın sen hayatta?
ERKEK — Mimarlık. Biraz da politika.
KADIN — Desene bu yüzden böyle iyi konuşuyorsun Fransızcayı?
ERKEK — Bu yüzden ya. Fransız Devrimini okumak için.
(Gülüşürler. Erkeğin siyasal tutumunu kesinlikle belirtemeyiz. Hemen yaftalanır çünkü. Üstelik biraz da çocukça bir şey olur bu. Ama şunu da unutmamalı ki, ancak bir solcu söyleyebilir onun biraz önce söylediklerini. Seyirci nasıl olsa böyle yorumlayacaktır bu sözleri. Hele Hiroşima üstüne düşündüklerini açıkladıktan sonra.)
ERKEK — Nedir bu oynadığım film?
KADIN — Barış üstüne bir film. Barıştan başka ne üstüne film çevrilebilir ki, Hiroşima'da?

(Yoldan geçen bisikletlerin gürültüsü.)

ERKEK — Gene görmek isterim seni.

KADIN — (Olumsuz) Yarın bu saatte Fransa yolunda olacağım.

ERKEK — Sahi mi? Söylememiştin bana.

KADIN — Öyle. (Biraz sonra) Söylemeye değmezdi.

ERKEK — (Düşünceli, şaşkın) Bu yüzden mi odana aldın beni dün gece?... Hiroşima'da son günün olduğu için mi?

KADIN — Hayır. Bunu düşünmedim bile.

ERKEK — Sen konuşurken bir türlü anlayamıyorum doğru mu, yalan mı söylediğini.

KADIN — Yalan söylüyorum. Doğru söylüyorum. Ama sana yalan söylemem gerekmiyor ki. Neden söyleyeyim?...

ERKEK — Bana bak... Sık sık geçer mi başından... böyle şeyler?

KADIN — Pek sık değil. Ara sıra. Severim erkekleri... (Biraz sonra) Biliyor musun, kuşkulu bir ahlak anlayışım var benim. (Güler.)

ERKEK — Kuşkulu bir ahlak anlayışı mı, ne demek o?

KADIN — (Alaycı) Başkalarının ahlak anlayışından kuşkulanmak demek.

(Erkek iyice güler bu söze.)

ERKEK — Gene de görmek isterim seni. Uçağın yarın sabah kalksa bile. Kuşkulu bir ahlak anlayışın olsa bile.

(Sessizlik. Aralarında yeniden beliren bir aşk duygusu.)

KADIN — Olmaz.

ERKEK — Neden?

KADIN — İşte. (Sinirli)

(Erkek üstelemez.)

KADIN — Benimle konuşmak istemiyor musun artık?

ERKEK — (Biraz sonra) Gene görmek isterdim seni.

(Otelin koridorundadırlar.)

ERKEK — Nereye gidiyorsun, Fransa'da? Nevers'e mi?

KADIN — Hayır. Paris'e (Biraz sonra) Artık hiç gitmiyorum Nevers'e.

ERKEK — Hiç mi?

KADIN — (Yüzünü buruşturarak) Hiç. (Sonra kendi tuzağına düşmüşçesine) Hayatım boyunca en genç olduğum yerdi Nevers...

ERKEK — Nevers'te genç olmak.

KADIN — Evet. Nevers'te gençtim. Sonra bir kez de aklımı kaçırmıştım Nevers'te.

(Bir aşağı bir yukarı dolaşmaktadırlar otelin önünde. Kadın kendisini alıp Barış Alanına götürecek arabayı beklemektedir. Pek kimseler yoktur ortalıkta. Ama durmadan gelip geçen arabalar vardır. Geniş bir cadde. Arabaların gürültüsü yüzünden nerdeyse bağırarak konuşurlar birbirleriyle.)

KADIN — Biliyor musun, geceleri düşümde dünyanın en sık gördüğüm yeri, en sık gördüğüm şeyi Nevers. Bir yandan da en az düşündüğüm şey dünyada.

ERKEK — Nasıl bir şeydi Nevers'teki deliliğin?

KADIN — Akıl gibi bir şey delilik de. Açıklanmıyor. Tıpkı akıl gibi. Geliyor, iyice sarıyor seni, o zaman anlıyorsun. Ama geçip gidince de, bir türlü anlayamıyorsun ne olduğunu.

ERKEK — Kötülük mü kaplamıştı içini?

KADIN — Evet, buydu benim deliliğim. Çılgına dönmüştüm kötülükten. Gerçek bir uğraş olabilirmiş gibi geldi bana kötülük. Kötülükten başka bir şey düşünemiyordum. Anlıyor musun?

ERKEK — Anlıyorum.

KADIN — Öyle ya. Bunu da anlıyorsundur elbet.

ERKEK — Peki bir daha başgösterdi mi bu hastalık?

KADIN — Hayır. Geçti artık (alçak sesle).

ERKEK — Savaş sırasında mı?

KADIN — Hemen sonra.

(Sessizlik)

ERKEK — Fransa'da savaş sonrası yaşayışın güçlüklerinden biri miydi bu?

KADIN — Evet, böyle de diyebiliriz.

ERKEK — Ne zaman geçti bu delilik?

KADIN — (Yavaş, doğal konuşma sesiyle) Yavaş yavaş geçti. Sonra da tabii çocuklarımın doğmasıyla.

(Geçen arabaların gürültüsü konuşulan sözlerin önemiyle ters oranda artar, sonra azalıp kaybolur.)

ERKEK — Ne dedin?

KADIN — (Duyulabilmek için bağırarak) Yavaş yavaş geçti, dedim. Sonra da, tabii, çocuklarımın doğmasıyla...

ERKEK — Gerçekten birkaç gün geçirmek isterdim seninle bir ara bir verlerde.

KADIN — Ben de.

ERKEK — Bugün seni bir daha görmek, yeniden görmek olmayacak ki. Bu kadar kısa zamanda yeniden görmek sayılmaz bu. Çok isterdim.

KADIN — Olmaz.

(Kadın -inatçı, kımıltısız, sessiz- erkeğin önünde durur. Erkek nerdeyse boyun eğer.)

ERKEK — Peki.

(Kadın güler, biraz zorlama bir gülüştür bu. Belirsiz, ama gerçekten kırıcı bir davranış erkeğe karşı. Taksi gelir.)

KADIN — Yarın gideceğimi biliyorsun da ondan.

(Erkek de güler kadınla birlikte, ama onun kadar içten değil. Biraz sonra.)

ERKEK — Ondan da olabilir. Ama bu da öbürleri gibi bir neden değil mi? Seni bir daha görmemek... Hiç görmemek... Birkaç saat sonra.

(Taksi gelip dörtyol ağzında durmuştur. Kadın eliyle taksiyi çağırır. Acele etmez, erkeğe bakar.)

KADIN — Olmaz.

(Erkek gözleriyle kadını izler. Belki de gülümser.)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

(Öğleden sonra saat dört. Hiroşima'da Barış Alanı. Uzakta filmin çekiminde çalışanlardan birkaç kişi ellerinde alıcı, ışıklar vb. ile oradan ayrılmak üzere. Japon işçiler filmin son bölümünde kullanılan sıraları sökmektedirler.

Önemli bir nokta: Çekimde çalışanları hep uzaktan göreceğiz ve Hiroşima'da çektikleri filmin ne olduğunu hiçbir zaman bilemeyeceğiz. Sadece dekorların sökülüşünü göreceğiz.

Yardımcıların ellerinde Japonca, Fransızca, Almanca vb. dillerde BİR BAŞKA HİROŞİMA İSTEMİYORUZ yazılı yaftalar. İşçiler böylece dekorun sökülüp taşınması ile uğraşmaktadırlar. Dekorların arasında kadını görürüz. Uyumaktadır. Başındaki hastabakıcı hotozu çözülmüş, kaymak üzere. Sökülen sıraların birinin gölgesine uzanmış.

Belli ki, olumlu bir film çevrilmiş Hiroşima'da Barış üstüne. İlle de gülünç bir film olması gerekli değil, sadece olumlu bir film. Filmin çevrildiği alandan bir kalabalık geçmektedir. Aldırışsız bir kalabalıktır bu. Birkaç çocuğun dışında kimse başını çevirip de bakmaz.

Hiroşima'da herkes alışmıştır Hiroşima üstüne film çevrilmesine.

Yalnız kalabalıktan biri durup çevresine bakınır. Daha önce Fransız kadının odasında gördüğümüz adamdır bu.

Hastabakıcıya yaklaşır, uyuyuşunu seyreder. Sonunda bu bakış uyandırır kadını. Ama uzun bir süre baktıktan sonra.

Bu arada geride birtakım ayrıntılar görürüz: Sanayi Sarayının maketi, turistleri gezdiren bir kılavuz, beyazlar giymiş dilenen birkaç sa-

vaş sakatı, sokağın köşesinde durmuş gevezelik eden bir aile... Kadın uyanır. Yorgunluğu geçer. Birden kendi serüvenlerine lönerler yeniden. Bu kişisel hikâye Hiroşima'nın ister istemez tanıtlayıcı hikâyesinden hep daha çok ağır basar.

Kadın kalkıp erkeğe doğru yürür. Tutuk bir gülüşle gülerler. Sonra gene ciddileşirler.)

ERKEK — Seni bulmak güç olmadı Hiroşima'da.

(Kadın sevinçle güler. Susarlar. Erkek yeniden kadına bakar. İki üç işçi, ellerinde "Hiroşima Çocukları" filminden büyütülmüş bir fotoğrafla kadınla erkeğin arasından geçerler. Fotoğraf Hiroşima'nın küllerinden tüten dumanlar arasında anasının ölümüne ağlayan bir çocuğu göstermektedir. Kadınla erkek fotoğrafa bakmazlar. Hemen bunun ardından Einstein'in dilini çıkarışını gösteren bir başka fotoğraf geçer.)

ERKEK — Fransız filmi mi bu?

KADIN — Hayır. Uluslararası bir film. Barış üstüne.

ERKEK — Bitti mi?

KADIN — Eh, benim için bitti. Bir iki kalabalık sahnesi çekilecek... Sabun satmak için çevrilmiş o kadar filmler var. Biraz uğraşmakla... Kimbilir...

(Erkeğin kesin düşünceleri vardır bu konuda.)

ERKEK — Evet, biraz uğraşmakla. Biz pek alay etmeyiz barış filmleriyle burda, Hiroşima'da.

(Erkek kadına döner. Fotoğraflar gözden kaybolmuştur. İçgüdüyle birbirlerine yaklaşırlar. Uyurken gevşemiş olan hotozunu düzeltir.)

ERKEK — Yorgun musun?

(Hem kışkırtıcı, hem de yumuşak bir bakışla erkeği süzer. Sonra üzgün bir gülümsemeyle, kesin):

KADIN — Senin kadar.

ERKEK — (Gözlerini dikerek) Fransa'da Nevers'i düşündüm. (Kadın gülümser.)

ERKEK — Seni düşündüm. (Biraz sonra) Uçağın gene yarın sabah mı?

KADIN — Yarın sabah.

ERKEK — Ne olursa olsun?

KADIN — Evet. Filmin bitmesi gecikti. Bir aydır bekliyorlar beni Paris'te.

(Kadın erkeğin yüzüne bakar. Erkek yavaşça kadının hastabakıcı hotozunu çıkarır. Kadının yüzü ya çok boyalıdır, dudakları simsiyah görünür; ya da hiç boya sürmemiştir, çok soluk durur güneşin altında.
Erkeğin davranışı rahat, uyumlu. Başlangıçtaki aynı cinsel irkiltiyi duyarız. Kadının saçları bir gece önce yataktaki gibi dağınık. Ve bir gece önce sevişirkenki gibi kendini erkeğe bırakmış. [Burada erkeğe cinsel çekicilik çağrışımı olan bir hareket yaptırılabilir.] Kadın gözlerini indirir. Anlaşılmaz bir somurtma. Yerdeki bir şeyle oynar, sonra başını kaldırır. Erkek ağır ağır):

ERKEK — Büyük bir sevme isteği uyandırıyorsun bende.

(Kadın hemen karşılık vermez. Kırgınlıkla önüne eğer başını. Barış Alanındaki kedi, ayaklarının dibinde oynamaktadır. Yere bakarak aynı yavaşlıkla):

KADIN — Hep... bu rastlantı... aşkları... Ben de...

(Ne olduğu belirsiz, garip bir nesne geçer aralarından. Tahtadan bir çerçeve, ama neye yaradığı belli olmayan bir nesne. Aldırmazlar.)

ERKEK — Hayır. Hep bu coşkunlukla olmuyor ama. Sen de biliyorsun.

(Uzaktan bağrışmalar duyulur. Sonra da çocukların söylediği türküler. Kadınla erkeğin dikkati dağılmaz gene de. Kadın anlaşılmaz -arsız demek daha doğru- bir yüz takınır. Bu kez göğe doğru başını kaldırır. Alnının terini silerken anlaşılmaz bir sesle):

KADIN — Fırtına çıkacak diyorlar, hava kararmadan.

(Kadının baktığı gökyüzü. Uçuşan bulutlar... Çocukların türküsü daha iyi duyulur. Sonra geçit töreni -son bölümü- başlar. Geri çekilirler. Kadın erkeğe sokulur -kadın dergilerindeki gibi- bir elini erkeğin omuzuna koy. Erkeğin yüzü kadının saçlarına sürtünür. Kadın başını kaldırınca erkeğin yüzünü görür. Erkek kadını kalabalıktan uzaklaştırmak isteyecektir. Kadınsa buna karşı durmaya çalışacaktır. Ama farkında olmadan erkekle birlikte uzaklaşacaktır. Bu arada gözleri çocuklara takılır. Ellerinde yaftalarla geçen gençler.)

BİRİNCİ DİZİ YAFTALAR

1. Yafta:

Bir atom bombası
20.000 adi bombaya
eşit olursa.

2. Yafta:

Bir hidrojen bombası ise
1.500 atom bombasına eşit olursa.

3. Yafta:

Bugün dünyada yapılan
40.000 atom ve hidrojen
bombası neye eşittir?

4. Yafta:

Yeryüzüne atılan
10 hidrojen bombası
yeniden tarih öncesine
dönmek demektir.

5. Yafta:
Nedir 40.000 hidrojen
ve atom bombası?

İKİNCİ DİZİ YAFTALAR

I

Bu başarı insanın bilimsel düşüncesinin
onurlu bir kanıtıdır.

II

Ne yazık ki insanın
siyasal düşüncesi
bilimsel düşüncesinden
100 kat daha az
gelişmiştir.

III

Bu da insana gerçekten

hayranlık duymamıza
engel oluyor.

(Türkü söyleyen çocukların ardından kadınlar, erkekler yürümektedir. Köpekler de çocukların arkasından gitmektedirler. Kediler pencerelerde. [Barış Alanı kedisi alışıktır böyle şeylere. Onun için uyur.]
(Yaftalar. Yaftalar. Herkes bunalmaktadır sıcaktan. Gökyüzü kararmış, güneş bulutların arkasında kalmıştır. Bir sürü çocuk. Güzel çocuklar. Onlar da sıcaktan bunalmışlardır, ama yalnız çocuklara özgü bir coşkuyla söylerler türkülerini. Erkek istemeden kadını ya kalabalığın gittiği, ya da ters yöne iter. Kadın gözlerini yumar, içini çeker. Kadın içini çekerken erkek bir hırsız gibi):

ERKEK — Hiç düşünmek istemiyorum yarın gideceğini. Seni seviyorum anlaşılan.

(Bir aşk bunalımı içindeymişçesine durmadan iç çeker kadın. Erkek dudaklarını kadının saçlarına gömer, belli etmeden saçlarını dişlerinin arasına alır. Kadının eli erkeğin omuzunu sımsıkı tutar. Kadın yavaşça gözlerini açar. Tören daha bitmemiştir. Çocukların yüzleri pudrayla bembeyaz boyalıdır. Pudranın üstünde ter tanecikleri parlar. Aralarından ikisi, bir portakal için çekişmektedirler. İyice öfkelidirler. Filmde bombalama sırasında yananlardan birini canlandıran bir adam geçer. Boynuna sürdüğü balmumu sıcaktan erimiş akmaktadır. İğrenç, korkunç bir şey belki. Kadınla erkek başlarını çevirerek birbirlerine bakarlar.)

ERKEK — Bir kere daha geleceksin benimle, değil mi?

(Kadın karşılık vermez. Bir araba üstüne oturmuş güzel bir Japon kadını geçer, dik göğüslerini kavrayan siyah korsesinden güvercinler havalanır.)

ERKEK — Söylesene.

(Kadın susar. Erkek eğilip kadının kulağına):

ERKEK — Korkuyor musun?

(Kadın gülümser. Başıyla "hayır" der.)

KADIN — Hayır.

(Çocukların düzensiz, uzaklaşan sesleri. Büyükçe bir kız

öğrenci portakal için kavga eden çocukları paylar. Çocuklardan büyüğü portakalı alır, yemeğe başlar. Küçüğü de ağlar. Bütün bunlar gerektiğinden daha uzun sürer. Ağlayan çocuğun gerisinde beş yüz Japon öğrencisinin geldiğini görürüz. Biraz yorucudur bütün bu taşkınlık. Bu yeni kargaşalık sırasında erkek birden kendine çeker kadını. İkisi de üzgündür. Erkek kadına, kadın geçenlere bakar. Bu tören kendilerine kalan birkaç saatçığı bile gavur ediyor duygusunu uyandırmalıdır bizde. Bir şey konuşmazlar. Erkek kadının elinden tutarak çeker. Kadın direnmez. Kalabalığın akışına karşı yürürler. Uzaklaşıp gözden kaybolurlar.)

(Onları yeniden bir Japon evinin büyük odasının ortasında ayakta dururken görürüz. Perdeler inik. Işık hafif. Tören sırasındaki sıcaktan sonra belli bir serinlik duygusu. Yeni bir ev. Koltuklar vb. Kadın bir *konukmuş gibi* durur. Nerdeyse utanmış. Erkek, ya bir kapıyı ya da garajı vb. kapamış gibi, odanın bir ucundan belirir, kadına yaklaşır.)

ERKEK — Otursana.

(Kadın oturmaz. İkisi de ayakta durur. Aşk hiç değilse şimdilik aralarındaki cinsel tutkudan daha ağır basıyordur. Erkek kadının karşısında, nerdeyse beceriksiz. Beklenmedik bir av bulmuş erkeğin bu durumdaki davranışının tersi bir davranış.)

KADIN — (Bir şey söylemiş olmak için) Yalnız mısın Hiroşima'da?... Karın nerde?

ERKEK — Unzen'de, yaylada. Ben yalnızım.

KADIN — Ne zaman dönüyor?

ERKEK — Birkaç gün sonra.

KADIN — (Kendi kendine konuşuyormuş gibi, yavaşça) Nasıl bir kadın, karın?

ERKEK — (Kadının gözlerinin içine baka baka) Güzel. Karısıyla mutlu olan bir adamım ben.

(Sessizlik)

KADIN — Ben de kocasıyla mutlu olan bir kadın.

(Bu konuşmalar, hemen sonra gelen dakikalar gibi duyguyla yoğun.)

ERKEK — ... Pek güç olmamalı bu.

(Bu sırada telefon çalar. Erkek üzerine düşercesine kadına

yaklaşır. Kadın üzerine doğru eğilen erkeğe bakar.)

KADIN — Öğleden sonra çalışmıyor musun?

ERKEK — Çalışıyorum. Çok. Daha çok öğleden sonra çalışıyorum.

KADIN — Saçma bir hikâye bu...

("Seni seviyorum" dercesine söyler bunu. Telefon çalarken öpüşürler. Erkek karşılık vermez.)

KADIN — Benim için mi boş geçiriyorsun bu öğleden sonrayı?

(Erkek hiç karşılık vermez.)

KADIN — Söylesene. Ne çıkar bundan?

(Hiroşima'da. Aydınlık azalmıştır. Sevişmelerinden bir süre sonra.)

ERKEK — Fransız mıydı, savaş sırasında sevdiğin adam?

(Nevers'te. Akşamüstü, sokaktan karşıdan karşıya geçen bir Alman.)

KADIN — Hayır... Fransız değildi.

(Hiroşima'da Kadın yorgunluktan ve aşktan bitkin, yatağa uzanmış. Gövdelerine vuran ışık biraz daha azalmıştır.)

KADIN — Evet, Nevers'teydi.

(Nevers'te. Nevers'te bir aşkın görüntüleri. Bisikletle yarış. Orman. Yıkıntılar, vb.)

KADIN — Samanlıklarda buluşurduk önceleri. Sonra yıkıntılarda. Sonra da odalarda. Her yerde olduğu gibi.

(Hiroşima'da. Odanın içi. Hava biraz daha kararmıştır. Nerdeyse hiç kımıldamadan sarılmış yatmaktadırlar.)

KADIN — Sonra öldü.

(Nevers'te. Nevers'ten görüntüler. Irmaklar. Rıhtımlar. Rüzgârda sallanan kavaklar, vb. Kimseler olmayan bir rıhtım. Bahçe. Sonra gene Hiroşima.)

KADIN — Ben on sekiz yaşında, o yirmi üç.

(Nevers. Bir kulübe, gece, Nevers'te "evlenme". Nevers görüntüleri boyunca kadın, erkeğin sormuş olduğu, ama bizim duymadığımız sorularına karşılık veriyormuş gibi konuşur. Durmadan Nevers'ten görüntüler.)

KADIN — (Yatışmış bir sesle) Neden başkasını değil de onu konuşuyoruz?

ERKEK — Neden konuşmayalım?

KADIN — Hayır ama, neden?

ERKEK — Ancak Nevers yoluyla anlamaya başlayabilirim seni. Seninle ilgili binlerce, binlerce şey arasından Nevers'i seçiyo-

rum işte.

KADIN — Herhangi bir şey seçermiş gibi?

ERKEK — Evet.

(Erkeğin yalan söylediğini biliyor muyuz? Kuşkulanıyoruz. Kadın, kadınsa söyleyecek bir şey bulmak için nerdeyse çılgına dönüyor.)

KADIN — Hayır. Bir rastlantı değil bu. (Sessizlik) Bunun nedenini açıklamalısın bana.

(Erkek -film için çok önemli- ya şu karşılığı verir):

ERKEK — Sanki orada anladım o kadar genç olduğunu gibi geliyor bana... Belli bir kimsenin olamayacağı kadar genç. Hoşuma gidiyor bu.

(Ya da):

KADIN — Hayır, bu değil.

ERKEK — Sanki orada, seni nerdeyse yitirdiğimi... Belki de seni hiç tanıyamayacağımdan korktuğumu anladım gibi geliyor bana. (Ya da):

ERKEK — Sanki orada bugün olduğun insan olmaya başladığını anladım gibi geliyor bana.

(Bu karşılıkların ya üçünden biri kullanılır, ya da üçü birden sırayla yahut kadınla erkeğin sevişmeleri sırasında rastgele olarak kullanılabilir.(*) Eğer sahneyi gereksiz yerde uzatmayacaksa, ben bu sonuncu çözüm yolunu seçerdim. Son bir kere daha kadınla erkeğe döneriz.)

KADIN — Gitmek istiyorum burdan. (Nerdeyse yabansı bir atılışla erkeğe sarılır.)

(İkisi de giyinmiş, biraz önce oldukları odada. Işıklar yanmış. İkisi de ayakta.)

ERKEK — (Yumuşak, çok yumuşak bir sesle) Uçağın kalkışına kadar vakit öldürmekten başka bir şey gelmez elimizden artık. On altı saat daha var uçağın kalkmasına.

KADIN — (Çılgına dönmüş, üzgün) Çok uzun bir zaman...

ERKEK — (Tatlı bir sesle) Değil. Korkacak bir şey yok.

(*) Resnais bu üç karşılıktan birini seçmektense, üçünü birden kullanmayı daha uygun buldu.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

(Hiroşima'da, gün ırmağın suları üzerinde çizgi çizgi ışıltılar bırakarak batar. Irmağın suları gelgitin saatlerine göre alçalıp yükselir. Arada bir birtakım insanlar çamurlu yatağı üzerinde yükselen sulara bakarlar.

Bu ırmağın öbür yakasında bir kahve. Yere kadar inen pencereleri olan, Amerikanlaşmış, yeni bir kahvedir bu. Kahvenin gerisinde oturanlar rıhtımı değil, ancak ırmağın sularını görürler. Irmağın ağzı belli belirsiz görünür uzakta. İşte Hiroşima bu noktada biter ve Büyük Okyanus başlar. Kahve yarı yarıya boştur. Kadınla erkek gerideki masaların birinde karşı karşıya oturmuşlar, yanak yanağa ya da baş başa vermişlerdir. Biraz önce ayrılmalarına yalnız on altı saat kaldığı düşüncesinin üzüntüsü içinde bırakmıştık onları. Şimdiyse nerdeyse mutluluk içindedirler. Onlara hiç duyurmadan geçer zaman. Bir mucize olmuştur sanki. Nasıl? Nevers'in dirilişi. Bu umutsuzca mutlu aşk içinde erkeğin ilk sözü):

ERKEK — Peki Fransızcada başka bir anlamı yok mu Nevers'in?
KADIN — Hayır. Yok.
ERKEK — Nevers'teki o mahzende üşür müydün, orda sevişmiş olsaydık?
KADIN — Üşürdüm. Mahzenler soğuk olur Nevers'te, yaz kış. Loire adlı bir ırmağın kıyısında kurulmuştur şehir.
ERKEK — Bir türlü gözümün önüne getiremiyorum Nevers'i.

(Nevers. Loire)

KADIN — Nevers. Nüfusu kırk bin. Bir başkent gibi kurulmuş - (ama) Bir çocuk dolaşabilir çevresinde. (Erkekten uzaklaşır.) Nevers'te doğdum (içer), Nevers'te büyüdüm. Okuyup yazmayı Nevers'te öğrendim. Sonra orada girdim yirmi yaşıma.

ERKEK — Ya Loire?

(Kadının başını ellerinin arasına alır. Nevers.)

KADIN — Ulaştırmaya elverişli olmayan bir ırmak, her zaman boş, akışı düzensiz, kıyıları kumsal olduğundan. Fransa'da çok güzel bir ırmak sayılır Loire, özellikle renginin aydınlığı yüzünden... Öyle tatlı ki, bilsen.

(Esrik bir hava içinde. Erkek kadının başını bırakır, yutarcasına dinler.)

ERKEK — Sen mahzendeyken, ben ölü müyüm?

KADIN — Ölüsün... Sonra...

(Nevers: Alman rıhtımın üzerinde ağır ağır ölmekte.)

KADIN — ... Nasıl dayanılır böyle bir acıya? Mahzen küçük.

(Eliyle göstermek için yüzünü geri çeker. Sonra gene erkeğe yakın, ama yüzleri birbirine dokunmadan, anlatmaya devam eder. Okuma sesi değildir. Büyük bir tutkuyla konuşur erkeğe.)

KADIN — ... Küçücük. Başımın üstünde *Marseillaise*'i söyleyerek geçiyorlar. Sağır edici... bir gürültü...

(Bu kahvede, Hiroşima'da, kulaklarını tıkar. Birden büyük bir sessizlik kaplar kahveyi. Nevers'teki mahzen, Riva'nın kanayan elleri.)

KADIN — Eller bir işe yaramıyor mahzenlerde. Duvarları tırmalıyor. Derileri sürtünüyor... Kanasınlar diye...

(Nevers'te, bir yerlerde kanayan eller. Kadının masa üzerindeki elleri pürüzsüz. Riva Nevers'te kendi ellerinin kanını yalıyor.)

KADIN — ... İyi gelsin diye yapacak bir bu kalıyor...

KADIN — ... Bir de hatırlamak için...

KADIN — ... Senin kanını tattığımdan beri sevdim kanı.

(Kadın konuşurken birbirlerine nerdeyse hiç bakmıyorlardır. Nevers'e bakıyorlar. İkisi de Nevers'le biraz büyülenmiş gibidirler. İki kadeh vardır masanın üzerinde. Kadın kanmazcasına içmektedir. Erkek daha az içer. İkisinin de

elleri masanın üstünde.)
(Nevers.)

KADIN — Herkes başımın üzerinden geçiyor. Gökyüzünü göreceğim yerde... Onların... Herkesin yürüdüğünü görüyorum... Tabii. Hafta içinde, hızlı hızlı. Pazarları, ağır ağır. Kimse bilmiyor mahzende olduğumu. Öldüğümü sanmak istiyor. Nevers'ten uzakta bir yerde öldüğümü. Babam böyle istiyor. Adım kirlendiği için, babam böyle istiyor.
(Nevers: Bir baba, Neversli bir eczacı, eczanesinin camının gerisinde.)

ERKEK — Bağırıyor musun?
(Nevers'teki oda.)

KADIN — Başında, hayır, bağırmıyorum. Seni çağırıyorum yavaşça.

ERKEK — Ben öldüm ama.

KADIN — Gene de çağırıyorum. Ölmüş olsan bile. Sonra bir gün, bir gün birden, bağırıyorum, bir sağır gibi avazım çıktığı kadar bağırıyorum. İşte o zaman mahzene kapatıyorlar beni. Cezalandırmak için.

ERKEK — Ne diyorsun bağırırken?

KADIN — Senin Alman adını. Yalnız adını. Yalnız o var belleğimde, adın.
(Nevers'teki oda, duyulmayan çığlıklar.)

KADIN — Bir daha bağırmayacağım diye söz veriyorum. Gene odama çıkarıyorlar o zaman.
(Nevers'teki oda. Riva yatağa uzanmış, bir bacağı istekle kalkık.)

KADIN — Öyle istiyorum ki seni, dayanılır gibi değil.

ERKEK — Korkuyor musun?

KADIN — Korkuyorum. Her yerde. Mahzende. Odada.

ERKEK — Neden?
(Nevers'teki odanın tavanında lekeler, Nevers'te korkunç nesneler.)

KADIN — Seni bir daha görmemekten, hiç hiç görmemekten.
(Yeniden, bu sahnenin başlangıcındaki gibi, birbirlerine yaklaşırlar.)

KADIN — Bir gün yirmi yaşımı dolduruyorum. Mahzende, annem gelip yirmi yaşında olduğumu söylüyor. (Hatırlamaya çalışır gibi bir duralama.) Ağlıyor annem.

ERKEK — Sen annenin yüzüne tükürüyorsun?

KADIN — Evet.

(Sanki birlikte duyuyorlar bütün bunları. Erkek geriye çekilir.)

ERKEK — İç biraz.

KADIN — Peki.

(Erkek içmesi için kadehi kadına uzatır. Kadın hatırlamaktan bitkindir. Sonra birden):

KADIN — Sonra, başka bir şey hatırlamıyorum. Başka bir şey hatırlamıyorum...

ERKEK — (Hatırlamasına yardım etmek için) Bu mahzenler çok eski, çok nemli, Nevers'teki bu mahzenler... diyordun ki...

KADIN — (Bu tuzağa karşı direnmeden) Evet. Güherçile dolu.

(Nevers'teki mahzenin duvarlarını ısırır.)

KADIN — Kimi zaman bir kedi girip bakıyor. Kötü bir kedi değil. Başka bir şey hatırlamıyorum.

(Nevers'teki mahzene bir kedi girip bu kadına bakar.)

KADIN — Sonra, başka bir şey hatırlamıyorum.

ERKEK — Ne zamana kadar?

(Kadın kurtulamadığı bir büyülenme içinde.)

KADIN — Sonsuzluğa kadar.

(Bir adam, yalnız bir adam, bir Fransız *bal-musette* plağı kor otomatik gramofona. Nevers'in unutuluşu mucizesi sürsün, hiçbir şey kıpırdamasın diye erkek kadehindeki içkiyi kadının kadehine boşaltır.)

(Nevers'teki mahzende kedinin ve Riva'nın gözleri parıldar.) (Kadın plağı duyunca, esrik ya da çılgın, gülümser ve bağırır):

KADIN — Ah, ne kadar gençtim, bir zamanlar.

(Kadın daha uzaklaşmamışken, yeniden Nevers'e döner. Saplantı içinde.)

KADIN — Geceleyin... Annem bahçeye çıkarıyor beni. Başıma bakıyor. Her gece başıma bakıyor dikkatle. Yanıma yaklaşmayı göze alamıyor daha... Ancak geceleri bakabiliyorum meydana, ancak o zaman bakabiliyorum. Çok geniş (eliyle gösterir)! Kendi ortasında kıvrılıyor.

(Nevers'teki mahzenin hava deliği. Bu delikten, Nevers'te gün doğarken geçen bisikletlerin yanardöner tekerlekleri görünür.)

KADIN — Gün doğarken geliyor uyku.

ERKEK — Yağmur yağıyor mu arada?
KADIN — ... Duvarlar boyunca.
(Kadın arar, arar, arar.)
KADIN — (Nerdeyse kötü yürekli) Seni düşünüyorum. Ama artık söylemiyorum bunu.
(Birbirlerine yaklaşırlar.)
ERKEK — Çılgın.
KADIN — Çılgına dönüyorum seni sevdiğim için. (Sessizlik) Saçlarım uzuyor. Elimle, her gün, bakıyorum. Aldırmıyorum. Ama gene uzuyor saçlarım...
(Riva Nevers'teki yatağında, eli saçlarında. Elleriyle saçlarını tarazlıyor.)
ERKEK — Mahzenin önünde bağırıyor musun?
KADIN — Hayır. Hiçbir şey duymuyorum.
(Hiroşima'da, yanak yanağa, gözleri yarı kapalı.)
KADIN — İyice traş ediyorlar başımı. İnanıyorlar kadınları traş etmenin kendi ödevleri olduğuna.
ERKEK — (Açık seçik) Utanıyor musun onlar adına, sevgilim?
(Saçın kesilişi.)
KADIN — Hayır. Sen ölmüşsün. Acı çekmekten başka şeye vakit ayıramıyorum. Hava kararıyor. Yalnız saçlarımdaki makasın sesini duyabiliyorum. (Hiç kımıldamadan söylenir bu sözler.) Biraz avutuyor bu beni... Ölümünden... duyduğum... acıyı... şey gibi... ah! Nasıl söylesem... tırnaklarım, duvarlar gibi, öfkeden.
(Hiroşima'da umutsuzca erkeğe yaslanmış, konuşmaya devam eder.)
KADIN — Ah! Ne acı. Nasıl bir acı yüreğimde. Korkunç... Şehrin her yanında *Marseillaise*'i söylüyorlar. Hava iyice kararıyor. Ölen sevgilim, Fransa'nın düşmanı. Biri, bu kızı şehrin sokaklarında dolaştırmalı, diyor. Babamın eczanesi kapatılmış, adımın kirlenmesi yüzünden. Yalnızım. Aralarında gülenler var. Geceleyin eve dönüyorum.
(Nevers'teki meydan. Kadın bir çığlık atıyor, ama bir çocuğun anasını çağrışı nasıl her dilde anlaşılırsa, bu da öyle bir çığlık. Erkek hep yanında, ellerini tutuyor.)
ERKEK — Sonra, sevgilim, bir gün çıkıp geliyorsun sonsuzluğun içinden.
(Nevers'teki oda. Riva dolaşmakta, öteberiyi yerinden alıp

bırakmaktadır. Yabansı, bilinçli bir hayvan gibi.)

KADIN — Evet, çok uzun sürüyor. Çok uzun sürdüğünü söylüyorlar bana.

Akşam saat altıda Saint-Etienne Katedralinin çanları çalıyor, yaz kış. Evet, bir gün duyuyorum çan seslerini. Daha önce de duyduğumu hatırlıyorum -daha önce- sevişti̇ğimiz, mutlu olduğumuz günlerde.

Görmeye başlıyorum.

Daha önce de görmüş olduğumu hatırlıyorum -daha önce- sevişti̇ğimiz, mutlu olduğumuz günlerde.

Hatırlıyorum.

Mürekkebi görüyorum.

Gün ışığını görüyorum.

Hayatımı, ölümünü görüyorum.

Sürüp giden hayatımı. Sürüp giden ölümünü.

(Nevers'teki oda ve mahzen.)

Ve gölgelerin odanın köşelerine varmaları için daha çok zaman geçtiğini. Ve artık gölgelerin mahzen duvarlarının köşelerine varmaları için daha çok zaman geçtiğini. Saat altı buçuğa doğru.

Kış bitti.

(Sessizlik. Hiroşima. Kadın titremektedir. Erkeğin yüzünden uzaklaşır.)

KADIN — Ah! Çok korkunç. Seni daha az hatırlamaya başlıyorum.

(Erkek kadehi uzatır, kadına içirir. Kadın kendinden ürkmüştür.)

KADIN — ... Unutmaya başlıyorum seni. Ürperiyorum bunca sevgiyi unuttuğumu düşündükçe...

... Biraz daha. (Erkek biraz daha içki verir.)

(Kadın başka düşüncelere dalar. Bu kez. Yalnız. Erkek yitirir kadını.)

KADIN — Öğleyin buluşacaktık Loire'ın kıyısında. Onunla birlikte gidecektim ordan. Öğleyin rıhtıma vardığım zaman daha ölmemişti. Bir bahçeden ateş etmişti birisi.

(Nevers'te rıhtım boyunca bir bahçe. Kadın sayıklar, erkeğe bakmaz artık.)

KADIN — Bütün gün yanından ayrılmadım hiç, gece boyunca da. Ertesi sabah alıp götürmek için geldiler, bir kamyonla. Nevers o gece kurtulmuştu düşmandan. Saint-Etienne Kilise-

sinin çanları çalıyor... çalıyordu... Gövdesi yavaş yavaş soğudu altımda. Ah! Ne uzun sürmüştü ölmesi. Ne zaman mı? İyi bilmiyorum. Üstüne yatmıştım... Evet... Tam öldüğü anı hatırlayamıyorum, çünkü... Çünkü o anda bile, hatta daha sonra bile, evet, daha sonra bile diyebilirim ki, en ufak bir ayrılık bulamıyordum bu ölü gövdeyle benimki arasında... Yalnız benzerlikler bulabiliyordum bu gövdeyle kendi gövdem arasında... Bağıran benzerlikler, anlıyor musun? İlk aşkımdı benim... (Bağırarak)

(Erkek kadını tokatlar -ya da kadının ellerini kendi elleri içinde ezer-. Kadın tokadın nerden geldiğini anlayamaz. Ama kendine gelir. Ve bunun gerekli olduğunu anlamışçasına davranır.)

KADIN — Sonra bir gün... gene bağırmıştım. Bu yüzden mahzene kapattılar beni.

(Kadının sesi doğal titreşimini bulur. Burada mahzene giren bilya, Riva'nın bilyayı yerden alması, sıcak bilyayı avucunda tutması vb., sonra bilyayı gene dışardaki çocuklara vermesi vb.)

KADIN — ... Sıcaktı...

(Erkek anlamadan kadının konuşmasını dinler. Kadın devam eder.)

KADIN — (Biraz sonra) Sanırım o sıralarda kurtuldum içimdeki nefretten. (Durur) Bağırmıyorum artık. (Durur) Akıllanıyorum. "Akıllanıyor" diyorlar. (Durur) Bir gece, bir şenlik gecesi, sokağa çıkmama izin veriyorlar.

(Nevers'te, ırmak boyunda, gün ağarırken.)

KADIN — Loire kıyısı. Gün doğuyor. İnsanlar geçiyor köprüden. Kalabalık, tek tük. Saatine göre. Uzaktan, kimse belli değil.

(Nevers'te Cumhuriyet Alanı, gece.)

KADIN — Çok geçmeden annem Paris'e gitmek için bir gece yola çıkmamın gerektiğini söylüyor. Biraz para veriyor. Bisikletle yola çıkıyorum bir gece, Paris'e doğru.

Yaz. Geceler ılık.

İki gün sonra, Paris'e vardığımda, Hiroşima'nın adını okuyorum bütün gazetelerde. Saçlarım yeterince uzamış.

İnsanlarla birlikte sokaklardayım.

(Birisi gene bal-musette plağını çalmaktadır.)

KADIN — (Uyanırcasına) On dört yıl geçti.

(Erkek kadına içki verir. Kadın içer. Görünüşte oldukça yatışmıştır. Nevers tünelinden çıkmak üzeredirler.)

KADIN — Ellerini bile doğru dürüst hatırlamıyorum... Acıyı, acıyı hâlâ hatırlıyorum biraz.

ERKEK — Bu gece mi?

KADIN — Evet, bu gece, hatırlıyorum. Ama bir gün, artık hatırlamayacağım. Hiç. Hiçbir şeyi.

(Başını kaldırıp erkeğe bakar.)

KADIN — Yarın bu saatte binlerce kilometre uzakta olacağım senden.

ERKEK — Kocan biliyor mu bu hikâyeyi?

(Kadın duralar.)

KADIN — Hayır.

ERKEK — Bir ben biliyorum öyleyse?

KADIN — Evet.

(Erkek masadan kalkar, kadını kollarına alır, onu da kaldırır, vargücüyle sarılır ona, herkesi irkiltircesine. Herkes onlara bakar. Bir şey anlamazlar. Korkunç bir sevinç içindedir erkek. Güler.)

ERKEK — Kimse bilmiyor benden başka. Yalnız ben.

KADIN — (Gözlerini kapayarak) Sus artık.

(Kadın biraz daha sôkulur erkeğe. Elini kaldırır, hafifçe erkeğin dudaklarını okşar. Sonra birden büyük bir mutluluk içinde):

KADIN — Ah! Bazen ne iyi biriyle birlikte olmak.

(Yavaşça ayrılırlar birbirlerinden)

ERKEK — Evet. (Kadının parmakları erkeğin dudaklarında)

(Bir yerde bir ışık söner. Ya ırmağın kıyısında, ya da kahvede. Kadın yerinden sıçrar. Elini çeker erkeğin dudaklarından. Erkekse saatın kaç olduğunu unutmamıştır.)

ERKEK — Konuş biraz daha.

KADIN — Peki.

(Kadın söyleyecek bir şey arar, bulamaz.)

ERKEK — Konuş.

KADIN — (Düz bir sesle) O ânı yaşamış olmayı isterim. O eşsiz ânı.

(Erkek şimdiki zamandan kurtulmuş gibi konuşur.)

ERKEK — Birkaç yıl içinde, seni unuttuğum zaman, bu çeşit başka hikâyeler geçince başımdan, aşkın unutuluşu olarak anacağım seni. Unutmanın korkunçluğu olarak düşüneceğim bu hikâyeyi. Şimdiden biliyorum bunu.

(Kahveye girenler olur. Kadın onlara bakar ve umutla sorar)

KADIN — Gece hiç sona ermez mi, Hiroşima'da?

(Son bir oyun oynamaya başlarlar aralarında. Ama kadın vazgeçer, erkek yalan söyleyerek oyunu sürdürür.)

ERKEK — Hiç, hiç sona ermez gece, Hiroşima'da.

(Kadın gülümser. Ve sonsuz bir yumuşaklık, gülümseyen bir üzüntü içinde):

KADIN — Bilsen nasıl bayılıyorum... Bu gece gündüz, her saat insanların uyanık olduğu şehirlere...

(Kahvenin sahibi bir lambayı söndürür. Plak susar. Nerdeyse yarı karanlıkta kalmışlardır. Geç de olsa Hiroşima'daki kahvelerin o kaçınılmaz kapanma saati gelip çatmıştır. İkisi de, büyük bir utangaçlığa kapılmış gibi, gözlerini yumarlar. Düzenli dünya onları kapı dışarı etmiştir, onlarınki gibi bir yaşantıya yer yoktur böyle bir dünyada çünkü. Karşı koymak boş. Kadın birden anlar bunu. Gözlerini kaldırdıklarında, "ağlamamak için" gülümserler birbirlerine. Kadın kalkar. Erkek hiçbir şey yapmaz onu alıkoymak için. Dışarı, geceye, kahvenin önüne çıkarlar. Kadın erkeğin karşısında durur.)

KADIN — Dünyanın yarattığı bu güçlükleri düşünmemek gerekiyor bazen. Havasızlıktan boğuluruz böyle yapmazsak.

(Kahvenin son ışığı da söner. İkisinin de gözleri iniktir.)

KADIN — Git, uzaklaş benden.

(Erkek biraz uzaklaşır. Gökyüzüne bakar.)

ERKEK — Güneş doğmadı daha.

KADIN — Hayır. (Biraz sonra) Her halde birbirimizi bir daha görmeden öleceğiz.

ERKEK — Evet, her halde. (Biraz sonra) Ola ki, bir gün, bir savaş...

(Biraz sonra)

KADIN — (Acı bir alaycılıkla) Evet, bir savaş...

BEŞİNCİ BÖLÜM

(Bir süre sonra. Kadını sokakta görüyoruz. Hızlı hızlı yürümektedir. Sonra otelin girişinde görüyoruz. Anahtarını alıyor. Merdivenlerde. Odasının kapısını açıyor. İçeri giriyor ve bir uçurumun başına gelmiş gibi ya da daha önce odaya birisi girmiş gibi birden duruyor. Sonra odadan çıkıyor, yavaşça odanın kapısını kapıyor.

(Merdivenlerden yukarı çıkıyor, aşağı iniyor, gene yukarı çıkıyor, vb. Geçtiği yerlerden geri dönüyor. Aşağı yukarı dolaşıyor bir koridorda. Bir çıkar yol ararcasına ellerini ovuşturuyor, bulamayınca, birden, odasına dönüyor. Ve bu kez yadırgamıyor odasını.

(Musluğa gidiyor, yüzüne su çarpıyor. İç konuşmasının ilk sözlerini duyuyoruz):

KADIN — Bildiğini sanıyor insan. Sonra, bakıyor ki, hiç bilemiyor.
Alman bir sevgilisi vardı Nevers'te, gençken...
Bavyera'ya gideceğiz, sevgilim, orada evleneceğiz.
Hiç gitmedi Bavyera'ya. (Aynada kendine bakar.)
Kolaysa aşktan söz açsınlar ona Bavyera'ya hiç gitmemiş olanlar.
Daha tam ölmemiştin.
Anlattım hikâyemizi.
Seni aldattım bu gece bu yabancıyla.
Anlattım hikâyemizi.
Anlatılabilir bir hikâyeymiş demek.

On dört yıldır bulamamıştım... Sonu gelmeyecek bir aşkın tadını.
Nevers'ten beri.
Seni nasıl unutuyorum, bak...
Bak nasıl unuttum seni.
Bak bana.

(Açık pencereden yeniden kurulmakta olan Hiroşima'nın sessizce uyuduğunu görürüz. Kadın birden başını kaldırır, sanki gözyaşlarıyla ıslak, yaşlanmış, bitkin yüzünü görür aynada. Ve bu kez, tiksinerek gözlerini kapar. Yüzünü kurular, hemen otelin girişinden geçerek çıkar.)
(Kadını biraz önce erkekle birlikte oturduğu kahvenin yirmi metre kadar yakınında bir sıra, ya da bir kum yığını üzerinde oturmuş buluruz. Lokantanın ışığı gözlerine vurur. Bayağı, nerdeyse bomboş bir yer. Erkek artık orada değildir. Kadın kumun üzerine oturur -uzanır- durmadan kahveye bakar. [Barda yalnız bir tek lamba yanmaktadır. Biraz önce birlikte oturdukları bölme kapanmıştır. Bu bölmenin aralık kapısından sızan hafif ışıkta belli belirsiz gölgeleri andıran masa ve iskemlelerin dizilişi seçilir.]

(Kadın gözlerini yumar. Sonra açar. Uyuyor gibidir. Ama uyumaz. Gözlerini birdenbire açar yeniden. Bir kedi gibi. Yeniden sesini duyarız, iç-konuşma):

KADIN — Hiroşima'da kalacağım. Her gece, onunla. Hiroşima'da. (Gözlerini açar.) Burada kalacağım. Burada.
(Gözlerini kahveden ayırır, çevresine bakar. Sonra birden çocuksu bir hareketle, büzülebildiği kadar büzülür. Başını kollarının arasına alır, ayaklarını altına toplar. Erkek kadına yaklaşır. Kadın görür, kımıldamaz, hiçbir tepki göstermez. "Birbirleri için" yoklukları başlamıştır. Bir şaşırma belirtisi yoktur. Erkek sigara içmektedir.)

ERKEK — Kal Hiroşima'da.

KADIN — (Tatlı bir bakışla) Elbet kalacağım Hiroşima'da seninle.
(Başını kucağına gömer, çocuksu bir sesle): Öyle mutsuzum ki...
(Erkek kadına biraz daha yaklaşır.)

KADIN — Bunu hiç beklemiyordum, biliyor musun... Git burdan.

ERKEK — (Uzaklaşırken) Senden ayrılamıyorum.

(Geniş bir caddedeler. Geride eğlence yerlerinin ışıkları. Dümdüz bir cadde. Kadın yürüyor. Erkek arkasından gidiyor. Önce birini, sonra öbürünü görüyoruz. İkisinin de yüzü acı içinde. Erkek kadına yetişir ve yavaşça):

ERKEK — Kal benimle Hiroşima'da.

(Kadın karşılık vermez. Sonra nerdeyse bağıran sesi, iç-konuşma):

KADIN — Bana doğru gelecek, omuzlarımdan tutacak, ö-pe-cek-beni... Öpecek... ve ben kaybedeceğim kendimi. (Kendinden geçercesine söyler "kaybedeceğim" sözünü.)

(Yeniden erkeğe döneriz. Ve görürüz ki, erkek aralarındaki uzaklığın artması için daha yavaş yürümektedir. Kadına yaklaşacağı yerde, ondan uzaklaşır. Kadın dönmez.)

(Hiroşima ve Nevers'ten art arda sokaklar. Riva'nın iç-konuşması.)

RİVA — Seninle karşılaşıyorum.
Hatırlıyorum seni.
Aşkın boyutlarına göre kurulmuş bu kent.
Sen boyuma göre yaratılmışsın benim.
Kimsin sen?
Öldürüyorsun beni.
Susamıştım. Aldatmaya, yalan söylemeye susamıştım.
Ta başından beri.
Bir gün karşıma çıkmanı bekliyordum hep.
Sessizce, sonsuz bir sabırsızlıkla bekliyordum seni.
Yut beni. Öylesine kendine dönüştür ki beni, senden sonra kimse anlayamasın bunca isteğin nedenini.
Yalnız kalacağız, sevgilim.
Sonu hiç gelmeyecek gecenin.
Gün hiç kimsenin üzerine doğmayacak bir daha.
Hiç. Hiçbir zaman. Artık.
Öldürüyorsun beni.
Öyle iyisin ki bana.
İçimiz rahat, iyilikle dolu ağlayacağız giden günün ardından.
Yapacak hiç, hiçbir şeyimiz olmayacak giden güne ağlamaktan başka.
Günler geçecek. Yalnız günler.

Sonra bir gün gelecek.
Bir gün gelecek. Bizi bağlayan şeyin ne olduğunu bilemeyeceğiz. Yavaş yavaş silinecek anılarımızdan bu bağın adı. Sonra iyice kaybolacak gözden.

(Erkek bu kez yüz yüze gelir kadınla. Son olarak. Ama biraz uzakta durur kadından. Kadının dokunulmaz bir yanı vardır bundan böyle. Yağmur yağmaktadır. Bir mağazanın saçağı altındadırlar.)

ERKEK — Belki de kalabilirsin.

KADIN — Kalamam, biliyorsun. Gitmemekten daha da güç.

ERKEK — Sekiz gün.

KADIN — Olmaz.

ERKEK — Üç gün.

KADIN — Neye yetecek bu zaman? Yaşamaya mı? Ölmeye mi?

ERKEK — Neye olduğunu anlamaya.

KADIN — Yok öyle bir şey. Ne yaşanacak zaman. Ne de ölünecek zaman. Gerisi hiç umurumda değil.

ERKEK — Nevers'te ölmen daha iyi olurdu bence.

KADIN — Bence de. Ama ölmedim Nevers'te.
(Kadın Hiroşima garının bekleme salonunda bir sırada oturmaktadır. Biraz daha vakit geçmiştir. Yanında yaşlı bir Japon kadını. Fransız kadınının iç-konuşması):

KADIN — Unutmuş olduğum Nevers, yeniden görmek isterdim seni bu gece. İçim dışım onun anılarıyla yanarken seni de tutuşturmuştum aylarca.

(Erkek bir gölge gibi girer, aynı sıraya, yaşlı kadının öbür yanına oturur. Fransız kadınına bakmaz. Yüzü yağmurdan ıslanmıştır. Dudakları hafifçe titremektedir.)

KADIN — Anınla yanarken her yanım, yeniden görmek isterdim Nevers'i... Loire'i.
(Nevers)
Güzelim kavakları Nievre'in, unutulmuşluğa sunuyorum sizi.
("Güzelim" sözcüğü bir sevgi sözcüğü gibi söylenmeli.)
İki paralık hikâye, seni unutulmuşluğa sunuyorum.
(Nevers'te yıkıntılar.)

Bir gece senden uzakta, bir kurtarıcı diye bekledim gündüzü.
(Nevers'te "evlenme")
Bir gün gözlerini görmese, ölebilirdi.
Küçük kızcağızı Nevers'in.
Nevers'in küçük yosması.
Bir gün ellerini tutmasa, sevmek ne kadar acı gelirdi ona.
Küçük budala.
Nevers'te aşktan ölen.
Nevers'in saçları kazınmış kızı, unutulmuşluğa sunuyorum seni bu gece.
İki paralık hikâye.
Tıpkı onun gibi, senin de gözlerinden başlayacak unutulmak.
Tıpkı.
Sonra, tıpkı onun gibi, unutulmak sesini kaplayacak.
Tıpkı.
Sonra, tıpkı onun gibi, her yanını kuşatacak yavaş yavaş.
Bir türkü olacaksın.

(Kadınla erkeğin arasında yaşlı Japon kadını vardır. Erkek bir sigara alır, hafifçe yerinden doğrulur, paketi Fransız kadınına uzatır. "Senin için ancak bu geliyor elimden, sigara vermek, herhangi birine, bu yaşlı kadına verir gibi." Fransız kadını sigarayı içmez. Erkek yaşlı kadına bir sigara verir, sigarasını yakar.)

(Alacakaranlıkta Nevers ormanı geçer gözümüzün önünden. Sonra Nevers. Nevers görüntüleri geçerken Hiroşima garının hoparlöründen "Hiroşima! Hiroşima!" duyurusu.)

(Fransız kadını uyuyor gibidir. Erkekle yaşlı kadın onu uyandırmamak için alçak sesle konuşurlar. Yaşlı kadın Fransız kadınının uyuduğunu sandığı için erkeğe onun hakkında bir şeyler sorar.)

YAŞLI
KADIN — Kim bu?
ERKEK — Bir Fransız kadını.

YAŞLI
KADIN — Nesi var?
ERKEK — Biraz sonra ayrılıyor Japonya'dan. Birbirimizden ayrılacağımız için üzgünüz.(*)

(Kadın oradan ayrılmıştır. Kendisini yeniden garın dışında görürüz. Bir taksiye biner. "Casablanca" adlı bir gece kulübünün önünde iner. Erkek de arkasından gelir.)

(Kadın tek başına bir masaya oturur. Erkekse onun karşısında başka bir masaya. Sonu gelmiştir. Kesin ayrılıkların başlangıcı olacak gecenin sonu. Orada bulunan başka bir Japon erkeği kadına yaklaşıp ona İngilizce bir şeyler söylemeye başlar):

ÖBÜR E.— Are you alone?

(Kadın yalnız işaretlerle karşılık verir.)

ÖBÜR E.— Do you mind talking with me a little.

(Nerdeyse kimseler yoktur ortalıkta. Sıkılan insanlar.)

ÖBÜR E.— It is very late to be lonely?

(Kadın başka bir erkeğin yaklaşmasına sanki bildiğimiz öbür erkeği "kaybetmek" için karşı koymamaktadır. Oysa bu sadece olmayacak bir şey değil, boşuna bir davranıştır. Bildiğimiz erkek kaybolmuştur bile.)

ÖBÜR E.— May I sit down? Are you just visiting Hiroshima?

(Arada bir, pek seyrek, bakışırlar: Korkunç bir şey.)

ÖBÜR E.— Do you like Japan? Do you live in Paris?

(Camlardan günün ağardığını görürüz. İç-konuşma sona ermiştir. Bu yabancı adam kadına bir şeyler söylemektedir. Kadınsa öbürüne bakmaktadır. Yabancı adam susar. Sonra, korkunç bir şey, camlardan "yargılıların şafağı" belirir.)

(Kadını yeniden gördüğümüzde otel odasında kapıya yaslanmaktadır. Eli yüreğinin üstünde. Kapı çalınır. Kadın açar.)

ERKEK — Gelmemek elimde değil.

(Odada ayakta dururlar. Karşı karşıya, kolları yanlarına

(*) Bu bölüm filmde Japoncadır. Başka bir dile çevrilmez.

sarkmış, birbirlerine dokunmadan. Oda düzenlidir. Küllükler temizlenmiş. Güneş iyice yükselmiştir. Sigara bile içmiyorlardır. Yatak hiç bozulmamıştır. Hiçbir şey söylemezler. Birbirlerine bakarlar. Sabahın sessizliği kaplamıştır bütün kenti. Erkek kadının odasına girer. Uzaklarda, Hiroşima daha uyumaktadır. Kadın birden oturur. Avuçları arasına alır yüzünü ve inler. Acı dolu bir inleyiş. Kentin aydınlığı vurur gözlerine. Sıkıntıyla birden bağırır):

KADIN — Unutacağım seni! Unutuyorum bile! Bak, nasıl unutuyorum seni! Baksana!

(Erkek kadının kollarını -bileklerini- tutar, kadının yüzü erkeğe dönük, başı arkada. Kadın kendini hızla erkeğin elinden kurtarır. Erkek kendini kaybedercesine kadına yardım eder. Kadın sanki bir tehlike karşısındaymış gibi. Erkek kadına, kadınsa erkeğe, Hiroşima'ya bakıyormuş gibi, bakar. Ve birden yavaşça erkeği çağırır. Uzaklardan, büyük bir şaşkınlığın içinde kaybolup gitmiş gibi çağırır erkeği. Onu evrensel unutuluşun derinliklerine gömmeyi başarmıştır. Bunun şaşkınlığı içindedir.)

KADIN— Hi-ro-şi-ma.

Hi-ro-şi-ma. Senin adın bu.

(Görmeyen gözlerle bakarlar birbirlerine. Sonsuzluğa değin.)

ERKEK — Benim adım. Evet. Senin adın da Nevers. Fran-sa-da-Nevers.

SON

GECE KARALAMALARI
(Nevers Üstüne)*
ALMANIN ÖLÜMÜNÜN GÖRÜNTÜSÜ

İkisi de bu olayın, Alman'ın ölümünün, sıkıntısı içindedirler.

Kızgın değildirler. Aşklarının onulmaz acısını duyarlar sadece.

Aynı acı. Aynı kan. Aynı gözyaşları.

Saçmalığı bütün çıplaklığıyla ortaya çıkan savaş, seçilmeyen gövdeleri üzerinde dolanır durur.

Alman'ın ölümüne öyle ölürcesine yanmıştır ki, kızı da öldü sanırsınız.

Alman, kızın kalçalarını okşamaya çalışır, sevişirken okşadığı gibi. Ama okyaşamaz.

Ölmesine yardım ediyordur sanki. Kendini değil, yalnız delikanlıyı düşünür. Delikanlı ise onu avutur, nerdeyse özür diler ona acı çektirdiği, ölmek zorunda olduğu için.

Genç kız, biraz önce birlikte oldukları bu yerde, yapayalnız kaldığında, acı, hayatına karışmamıştır daha. Sadece kendini yapayalnız bulmanın sınırsız şaşkınlığı içindedir.

(*) Olayların tarih sırasına göre değil "Tamamlanmış bir filmi yorumlarmış gibi yazın" dedi Resnais.

ALMAN'A ATEŞ EDİLEN BAHÇE GÖRÜNTÜSÜ

Alman gencine bu bahçeden, Nevers'in herhangi bir bahçesinden ateş edebilecekleri gibi, ateş etmişlerdir. Nevers'in bütün öbür bahçelerinden.

Yalnız rastlantı belirlemiştir ateş edilen bahçenin bu bahçe olmasını.

Bu bahçe gencin beylik ölümü ile belirlenir bundan böyle.

Bundan böyle geleceği haber verir bahçenin rengiyle biçimi. Gencin ölümü buradan yola çıkmıştır sonsuzluğa doğru.

BİR ALMAN ASKERİ, SAVAŞ SIRASINDA BİR TAŞRA KENTİNİN ALANINI GEÇERKEN

Fransa'da bir taşra kentinde, bir Alman askeri akşama doğru bir alanda karşıdan karşıya geçmektedir.

Savaş bile gündelik bir olaydır.

Uysal bir hedef gibi geçer Alman askeri alandan

Savaşın en yoğun günlerini yaşıyoruz, sonunun gelmeyeceğini sandığımız günlerini. İnsanlar düşmanlara karşı korumuyorlar artık kendilerini. Bir alışkanlığa dönmüş savaş. Champs de Mars Alanı sessiz bir yılgınlığı yansıtıyor. Alman askeri de duyuyor bunu. Yeterince konuşmuyoruz savaşın sıkıcılığı üstüne. Kadınlar bu can sıkıntısı içinde alanı boydan boya geçen düşmana bakıyorlar pencerelerin örtülü kanatları arasından.

Burada yurtseverlik duygusuyla sınırlıdır serüven. Öbür serüvenin boğulması gereklidir. Herkes bakar gene de. Kimsenin bakmasına karşılamaz.

RİVA İLE ALMAN ASKERİNİN KARŞILAŞMASI

Surların ardında öpüştük. Yüreğimde korku, ama sevinçten uçarak öptüm düşmanımı.

Kimseler olmazdı surlarda savaş sırasında. Savaşta Fransızları kurşuna dizmişlerdi orada. Savaştan sonra da Almanları.

Benden önce davranıp açmak için bahçe kapılarına değdiğinde farkına varmıştım ellerinin. Hemen ellerini cezalandırma isteği uyanmıştı içimde. Seviştikten sonra ısırıyorum ellerini.

Bu surların içinde karısı oldum onun. Artık ansımıyorum bahçenin dibindeki kapıyı. Beni orada beklerdi, kimi zaman saatlerce. Daha çok geceleyin. Ne zaman elime bir fırsat geçse. Korkardı.

Korkardım.

Ne zaman sokaklardan birlikte geçmemiz gerekse, korku içinde, onun önünden yürürdüm. İnsanlar önlerine bakardı. Aldırmadıklarına verirdik bunu. Daha da sakıntısız davranmaya başlamıştık.

Onu gündüzleri de bir kez olsun görebilmek için, parmaklıkların arkasında, alanda dolaşmasını istedim kendisinde. O da her gün kendisini göreyim diye, gözleri yerde, parmaklıkların önünden geçmeye başladı.

Kışın, yıkıntılarda, korkunç bir rüzgâr eserdi. Soğuk. Dudakları üşürdü.

DÜŞSEL BİR NEVERS

Doğup büyüdüğüm Nevers'i kendimden ayıramıyorum anılarımda.

Bir çocuğun çevresini yürüyerek dolanabileceği bir kent bu.

Bir yandan Loire'la, bir yandan surlarla sınırlı.

Surların ötesinde orman uzanıyor.

Bir çocuğun adımlarıyla ölçülebilir Nevers.

Surları, ırmağı, ormanı, kırları kapsıyor Nevers. Surlar gösterişli. Irmak, en genişi, en ünlüsü, en güzeli Fransa'daki ırmakların.

Böylece bir başkent gibi çizilmiş Nevers'in sınırları.

Küçükken, çevresinde dolaşırken, ucu bucağı yok sanırdım Nevers'in. Gölgeleri Loire'da titreşir, daha da büyütürdü onu.

Uzun zaman Nevers'i böyle büyük bir yer sanarak yaşadım, genç kızlık çağıma gelinceye dek.

Sonra kendi içine kapandı Nevers. İnsan nasıl büyürse, o da öyle büyüdü. Öbür kentler üstüne hiçbir şey bilmiyordum. Aşkın kendi boyutlarınca bir kent arıyordum. Nevers'in kendinde buldum bunu.

Nevers'in küçük bir kent olduğunu söylemek yüreğin de, düşüncenin de yanılması olur. Uçsuz bucaksızdı Nevers benim için.

Buğdayı kapılarındadır. Ormanı pencerelerinde. Baykuşlar bahçelere dek sokulur geceleri. Korunmak gerekir korkmamak için.

Nevers'te, hiçbir yerde olmadığı gibi, göz altında tutulur aşk.

Yaşlılar ölümü bekler orada. Aşkın dışında hiçbir serüven onları döndüremez bu bekleyişten.

İşte ölüm bekleyişinin düz çizgisi sürüp giderdi bu dolambaçlı so-

kaklarda.

Bağışlanmaz bir şeydir orada aşk. Nevers'te büyük günah aşktır. Nevers'te büyük suç mutluluk. Nevers'te can sıkıntısı hoşgörülen bir erdem.

Deliler dolaşır dolaylarında, Çingeneler. Köpekler. Ve aşk...

Nevers'i kötülemek de yüreğin, düşüncenin yanılması olur...

ÇOCUKLARIN YİTİRDİĞİ BİLYA GÖRÜNTÜSÜ ÜSTÜNE

Bağırdım gene. Sonra bir çığlık duydum o gün. Beni mahzene en son kapadıklarında. Bilya yavaş yavaş yuvarlandı bana doğru, bir olay gibi.

İçinde renk renk ırmaklar akıyordu, dipdiri. Yaz, içindeydi bilyanın. Yazın sıcaklığı da sinmişti üstüne.

Ne olursa olsun her şeyi yememek gerektiğini biliyordum artık, ne duvarları, ne ellerimin kanını, ne de duvarları. Tatlı tatlı baktım bilyaya. Ağzıma dayadım, ama ısırmadan.

Bunca yuvarlaklık, bunca pürüzsüzlük, çözümsüz bir sorun koyuyordu ortaya.

Belki de kıracağım. Yere atıyorum, zıplayıp elime geliyor. Gene atıyorum. Geri gelmiyor. Yitiyor.

Yitince, önceden bildiğim bir şey başlıyor yeniden. Korku geri geliyor. Bir bilya ölemez. Hatırlıyorum. Arıyorum. Buluyorum bilyayı yeniden.

Çocukların bağrışmaları. Avucumun içinde bilya. Bağrışmalar. Bilya. Çocukların bilyası. Hayır. Vermeyeceğim onlara. Açıyorum avucumu. Duruyor orada, tutsak. Geri veriyorum çocuklara.

BİR ALMAN ASKERİ ELİNİ SARDIRMAYA GELİYOR RIVA'NIN BABASININ ECZANESİNE

[Yaz ortasında (kara) kazaklar giyiyordum. Yazlar soğuk olur Nevers'te. Savaş yazları. Babamın canı sıkılıyor. Eczanenin rafları boş. Bir çocuk gibi uyuyorum babamın sözlerine. Yanık eline bakıyorum. *Canını acıtıyorum* elini sararken. Gözlerimi kaldırırken gözlerini görüyorum. Açık renk. Gülüyor canını acıttığım için. Ben gülmüyorum.]

SAVAŞ SIRASINDA BİR NEVERS AKŞAMI ALMAN ASKERİ ALANDA DURMUŞ RIVA'NIN PENCERESİNE BAKIYOR

[Babam içip içip susuyor. Çaldığım müziği dinleyip dinlemediğini bile bilmiyorum. Akşamlar korkunç oluyor, ama daha ilk bu akşam anlıyorum bunu. Düşman başını bana doğru kaldırıyor, hafifçe gülümsüyor. Bir suç işliyormuşum duygusu kaplıyor içimi. Ürkünç bir gösteri karşısındaymışım gibi pencerenin kanatlarını örtüyorum.] Babam her zamanki gibi koltuğunda uyukluyor. Tabaklar, babamın şarabı masanın üzerinde duruyor daha. Pencere kanatlarının gerisinde bir deniz gibi uğulduyor alan, sonsuz. Boğulmuş biri gibiydi babam, ona doğru gidiyorum, çok yakından bakıyorum ona, nerdeyse dokunurcasına. Şaraptan uyumuş. Güçlükle tanıyabiliyorum babamı.

NEVERS AKŞAMI

Gece yarısı odamda yalnızım. Champ-de-Mars Alanının denizi durmadan uğulduyor kanatların gerisinde. Bu gece de geçmiş olmalı oradan. Penceremin kanatlarını açmadım.

NEVERS'DE EVLENME

Alacakaranlıkta karısı oluyorum onun, mutluluk ve utanç. Sonra da gece inmişti üstümüze. Farkına bile varmamıştık.

Utanç uzaklaşıp gitmişti hayatımdan. Mutluyduk geceyi gördüğümüz için. Önceleri hep korkardım geceden. Öyle karanlık bir gece görmedim bir daha. Yurdum, kentim, esrik babam, hepsi boğulmuşlardı o gecenin içinde. Her yanı tutan Almanlarla birlikte. Hepsi birden.

Kesinlikle bilmenin kara gecesi. Gözlerimizi dikip uzun uzuk baktık bu geceye. Sonra birer birer dağlar yükseldi ufukta.

ALMAN'A ATEŞ EDİLEN BAHÇE ÜSTÜNE BAŞKA BİR AÇIKLAMA

Aşk ölümü kolaylaştırmaya yarar hayatta.
Bu bahçe insanı Tanrıya inandırabilir.
Bu özgürlükten başı dönmüş adam, karabinasıyla, bu 44 Temmuzu

sonunda gelen yabancı, bu Neversli adam, kardeşim, nereden bilebilirdi?

"SONRA, ÖLDÜ" SÖZÜ ÜSTÜNE

Bu görüntü belirdikten sonra Riva konuşmaz artık.

Dışardan bu acıyı belirtmeye çalışmak o acıyı aşağılamak olur.

Riva delikanlıyı rıhtımda, gün ışığında can çekişirken bulmuştur. Bizler için dayanılmaz bir görüntüdür bu. Riva için değil. Riva artık bize konuşmuyordur. Susmuştur düpedüz.

Delikanlı daha yaşıyor.

Üzerinde Riva acının doruğuna varmış. Çılgın.

O anda delikanlıya gülümsediğini görmek bile usa aykırı değildir.

Acının da rezil bir yanı vardır. Riva da rezil bir durumdadır. Çılgın bir kadın gibi. Aklı başından gitmiştir.

İlk aşkıydı bu onun. Bu ilk acısı. Kolay kolay bakamayız Riva'ya bu durumu içinde. Bir şey yapmak gelmez elimizden. Beklemekten başka. Acının onda, tanınabilir, insanca bir biçim almasını beklemekten başka.

Fresson ölür. Toprağa kök salmış gibidir. Ölüm birdenbire kavramıştır onu. Kanı ırmak gibi, zaman gibi akar. Ter gibi. Bir at gibi ölür, kuşkusuz bir güçle. Tepeden tırmağa sarmıştır onu bu güç. Sonra kızın yumuşaklığı geçer ona, ölümle boğuşmasının boşunalığını anlar kesinlikle. Fresson'un gözlerindeki yumuşaklık. Gülümsemektedirler. Evet. *Görüyorsun ya, sevgilim, bu bile gelebilirmiş başımıza.*

Acı bir yengi. Gerçekleşme. Öyle inanıyorum ki, senin ölümünden sonra sağ kalamayacağıma, gülümsüyorum sana.

ALMAN ASKERİNİN ÖLÜSÜ KAMYONLA GÖTÜRÜLDÜKTEN SONRA RIVA RIHTIMDA TEK BAŞINA

Güneş pırıl pırıldı o gün gökyüzünde. Ama gene de akşam karanlığı indi her günkü gibi.

Bu rıhtımda, Riva'dan kalan yalnız yüreğinin vuruşlarıdır. (Akşama doğru yağmur yağar. Riva'nın üstüne, kentin üstüne. Sonra kesilir yağmur. Sonra da Riva'nın saçlarını keserler. Ve rıhtımda kupkuru kalır Riva'nın durduğu nokta. Kavrulmuş nokta.)

Uyuduğu sanılabilir rıhtımın üzerinde. Nerdeyse tanınmayacak gi-

bidir. (Kanlanmış ellerinde hayvanlar dolaşır.)

Köpek?

RIVA'NIN ACISI. ÇILGINLIĞI. NEVERS'TEKİ MAHZEN

Riva konuşmaya başlamamıştır. Yaz hiçbir şey olmamışçasına geçmektedir. Bütün Fransa şenlik içinde. Sevinç ve düzensizlik içinde.

Irmaklar da hiçbir şey olmamışçasına akmaktadır. Loire. Riva'nın gözleri de Loire gibi, bu düzensizlik içinde, ama acının verdiği bir düzenle akmakta.

Mahzen büyük olabileceği gibi küçük de.

Susabileceği gibi, bağırıyor Riva. Bağırdığını bilmiyor.

Bağırdığını anlatmak için cezalandırıyorlar kendisini. Sağır biriymiş gibi.

Bağırırken duymasını öğretmeleri gerekiyor.

Bunu daha sonra söylüyorlar kendisine.

Deli gibi kendi ellerini tırmalıyor. Odaların içinde oradan oraya uçuşan kuşlar olup bitenden habersiz kanat çırpıyorlar. Riva parmaklarını kanatıyor, sonra da kanını emiyor. Yüzünü buruşturup yeniden başlıyor. Bir gün, rıhtımda, kanı sevmeyi öğrenmiştir. Bir hayvan, bir orospu gibi. Bir şeye bakmak gerekiyor. Kör değil Riva. Bakıyor. Hiçbir şey görmüyor. Ama bakıyor. İnsanların ayakları baktırmazlık etmiyorlar kendilerine.

Geçenler gerekli bir evren içinde, sizin benim evrenim içinde, bizce bilinen bir sürede geçiyorlar.

Riva aklın bırakıp gittiği örgensel bir evrende bu insanların (yüzleri kadar anlamlı) ayaklarına bakıyor. Bir ayaklar dünyasına bakıyor Riva.

RIVA'NIN BABASI

Savaşın yıprattığı bir insan Riva'nın babası. Kötü değil, ama serseme dönmüş başına gelenlerden. Siyahlar giyiyor.

RIVA'NIN ANNESİ

Annesi canlı bir insan. Babasından epeyce genç. Dünyada en sevdiği şey, çocuğu. Riva bağırırken, annesinin aklı başından gidiyor kızı için. Çocuğuna başka kötülükler yapacaklarından korkuyor. Evin temel direği o. Güçlü bir kadın. Riva'nın ölmesini istemiyor. Yırtıcı bir

sevgiyle koruyor çocuğunu. Sınırsız bir sevgiyle. Kocası gibi, kızından umudunu kesmiş değil.

Riva on yaşındaymış gibi indiriyorlar onu mahzene. Anasıyla babası siyahlar içinde. Riva açık renk bir şey giymiş, ikisinin arasında. Çok genç bir kızın dantelalı geceliği. Çocuğunun büyüdüğünü hep unutan bir annenin elleriyle dikilmiş.

RIVA NEVERS'TEKİ MAHZENDE, ÇOCUKLUK ODASINDA

Riva mahzenin bir köşesinde, bembeyaz. Orada da her zaman, her yerde olduğu gibi. Loire boyundaki gözleriyle. Rıhtımdaki. Suçsuz. Ürkütücü çocukluk.

Gece olunca aklı başına geliyor. Birinin karısı olduğunu ansıyor. İsteklerine onun da alabildiğine kendini kaptırmış olduğunu. Ölmüş olmasının sevgilisine istekle özlem duymasına engel olamayacağını. Dayanılmaz bir istekle özlüyor sevgilisini, ölü sevgilisini. Bitkin, soluyan bir gövde. Dudakları ıslak. Bayağılığa varan bir arsızlık içinde, istekli bir kadın gibi. Başka yerlerde olduğundan daha arsız. İğrenç. Bir ölüyü arıyor istekle.

RIVA ODASINDAKİ EŞYAYI ELLİYOR. "DAHA ÖNCE GÖRDÜĞÜMÜ ANSIYORUM..."

Bu durumda her şeyi görebilir Riva. Ya nesnelerin tümünü birden, ya da hepsini ayrı ayrı. Önemli değil. O her şeyi görecektir.

RIVA MAHZENDEKİ GÜHERÇİLEYİ YALIYOR

Başka bir şey olmadığı için, güherçile yenilebilir. Duvarların tuzu. Duvarları yiyor Riva. Öpüyor onları sonra. Bir duvarlar evreninde kendisi. Bir adamın anısı var bu duvarlarda, taşa, havaya, toprağa işlemiş.

NEVERS'TEKİ MAHZENE BİR KEDİ GİRİYOR

Kedi, hep aynı, mahzene giriyor. Tetikte. Kedilerin varlığını unutmuştur Riva.

Büsbütün evcilleşmiştir kediler. Davranışları yumuşaktır. Gözleri

evcilleşmemiştir. Kedinin gözleriyle Riva'nın gözleri birbirine benziyor, birbirine bakıyor. Boş bakışlarla. Nerdeyse dayanılır gibi değil kedinin bakışı. Riva dayanabiliyor. Yavaş yavaş kedinin bakışına giriyor. Bu bakışın dışında hiçbir şey yok mahzende, kedi-Riva'nın bakışı dışında.

Tanımlanır gibi değil sonsuzluk. Ne güzel, ne çirkin. Bir çakıl taşı olabilir mi, bir nesnenin parıltılı köşesi? *Kedinin bakışı? Hepsi* birden? Kedi uyuyor, Riva uyuyor. Kedi gözlerini açıyor. Kedinin bakışının içinde mi, yoksa Riva'nın bakışının içinde mi? Hiçbir şeye bağlı olmayan yuvarlak gözbebekleri. Korkunç iri. Boş yuvarlak alanlar. Zamanın atışı duyulan.

RIVA'NIN GÖZÜYLE NEVERS'TEKİ ALAN

Sürüp gidiyor alan. Nereye gidiyor bu insanlar? Akılları başlarında. Bisikletlerin tekerlekleri güneşlere benziyor. Kımıldayan, kımıldamayandan daha kolay görünüyor. Bisiklet tekerlekleri. Ayaklar. Her şey yer değiştiriyor alanda.

Kimi zaman, deniz gibi geliyor ona. Hem de sık sık deniz gibi geliyor. Daha sonra deniz sandığının şafak olduğunu anlayacak. Uykusunu getiriyor, şafak, deniz.

RIVA, ELLERİ SAÇLARINDA, UZANMIŞ

Ölmeyince, saçları uzamaya başlıyor yeniden. Yaşamın direnişi. Gece gündüz, durmadan uzuyor saçları. Eşarbının altında, gizlice. Usul usul başımı okşuyorum. Elime daha yumuşak geliyor. Artık batmıyor parmaklarıma.

NEVERS'TE RIVA'NIN SAÇLARININ KESİLMESİ

Saçlarını kesiyorlar.

Nerdeyse dalgınlık içinde yapıyorlar bunu. Gerekiyordu saçlarının kesilmesi. Keselim öyleyse. Ama yapacak başka şeyler de varmış, başka yerlerde. Önce ödevimizi yerine getirelim de biz.

Ilık bir rüzgâr esiyor alandan Riva'nın saçlarının kesildiği yere. Ama gene de her yerden daha serin burası.

Saçları kesilen kız, eczacının kızı. Başını makasa sunuyor nerdeyse. Nerdeyse yardım ediyor, şimdiden edindiği bir kendiliğindenlik

içinde. Başına ne iyi geliyor saçlarının kesilmesi, hafifletiyor başını. (Başından düşen saçlar kaplıyor üstünü.)

Birinin saçlarını kesiyorlar, Fransa'nın bir yerinde. Burada eczacının kızı saçları kesilen. Esen rüzgâr Marseillais'i ta buralara değin getiriyor, aceleci, gülünç bir doğruluğun uygulanmasına alkış tutuyor. Akıllı olmaya vakitleri yok. Hiçbir şey oynanmayan bir tiyatro burası. Hiçbir şey. Bir şey oynanacakmış, ama yetiştirilememiş.

Kız bekliyor saçları kesildikten sonra. Söyleneni yapmaya hazır. Kötülük edilmiş şehirde. İyi bir ödeşme bu. Karnını acıktırıyor insanın. Bu kızın gitmesi gerek. Çirkin, belki de iğrenç bir şey. Burada kalmak istediğine göre, kovalanması gerek. Bir fare gibi kovalıyorlar onu. Ama o kadar, istedikleri kadar, hızla tırmanamıyor merdivenleri. Önünde korkunç bir zaman var sanki. Sanki *başka bir şeyin*, olmamış bir şeyin, olmasını bekliyor. Kımıldamak, bacaklarını oynatmak, yürümek canını sıkıyor. Tırabzanın bunun için yapıldığını anlıyor.

GECE YARISI, RIVA SAÇLARI KESİK EVE DÖNÜYOR

Riva annesinin kendisine yaklaştığını görüyor. "Beni dünyaya getirdiğini düşünmek" dercesine bakıyor Riva. "Ne demek oluyor bu?" sorusu daha doğru bir yorum olabilir.

Belki de kaşlarını çatarak göğe, annesine soruyor bunu. Tam gücünün sınırına varmıştır. Annesi yanına geldiğinde bu sınırı aşmış, bayılırcasına yığılacaktır annesinin kollarına. Ama gözleri açık kalacaktır.

O anda Riva ile annesi arasında etten-kemikten bir bağ vardır yalnız. Annesi ustalıkla kollarına alır Riva'yı. Çocuğunun ağırlığını biliyordur. Riva annesinin bağrında, çocukluğundan beri acıların geçmesi için beklediği yere sokulur.

Riva üşümektedir. Annesi kızının kollarını ve sırtını ovar. *Ne yaptığını bilmeden*, kızının kazınmış başını öper. Hiç, hiç göz yaşartıcı olmadan. Çocuğu yaşıyordur. Ne de olsa bir mutluluktur bu. Kızını eve götürür. Düpedüz koparır Riva'yı, koparması gerekir o ağaçtan. *İşte o zaman ölü gibi ağırdır Riva.*

RIVA'NIN YENİDEN AKILLANMASI

Bir aşağı, bir yukarı dolaşmaktadır. Günler geçmiştir.

Deliliği gemi azıya almış. Yerinde duramıyor. Durmadan dolaşıyor olduğu yerde. Çember kapanıyor, ama patlamak üzere. Delilik son

döneminde.

Riva'nın yüzü alçı gibi. *Aylardır kullanılmamış bu yüz.* Dudakları incelmiş. Bakışları yoksul... Hiçbir anlamı kalmamış gövdesinin. Riva dolaşırken başını taşımaktan başka bir işe yaramıyor gövdesi. Sevgilisini çağırıyor gene, ama usulca, çok seyrek aralıklarla. Anının anısı. Gövdesi kirli, *ıssız.* Özgürlüğüne kavuşacak, sona erecek hepsi yakında. Patlayacak çember. Düşsel bir evreni yok ediyor Riva, altüst ediyor nesneleri; içini dışına getiriyor.

RIVA'NIN ÇILGINLIĞI

Odanın alt köşelerine bakarken tanıdığı bir şey görürse, dudakları titriyor. Gülümsüyor mu, ağlıyor mu? Aynı şey. Dinliyor. Korkunç bir şey düzenliyor kafasında sanki. Ama hayır. Saint-Etienne'in çanlarını dinliyor yalnız. Kesin bitimi acının. Şehrin gürültüsünü dinliyor. Sonra yeniden başlıyor dolaşmaya. Birden geriniyor. *Aklın dönüşünden ürküyor.* Tekmeyle kovmaya çalışıyor bir şeyi, neyi? Gölgeleri.

ÖĞLE ÜZERİ, RIVA LOIRE KIYISINA GELİYOR

Riva bir çiçek gibi beliriyor rıhtıma inen merdivenin başında.

Kısa, geniş bir etekliği var. Bacakları, memeleri belli olmaya başlamış.

RIVA, GÜN DOĞARKEN LOIRE'IN RIHTIMINA GİDİYOR

Dışarı çıkmama izin veriyorlar. Çok yorgunum. Acıya dayanamayacak kadar körpe, diyorlar. Hava çok güzel, diyorlar. Sekiz ay geçti bile, diyorlar. Saçlarım uzun. Ortalıkta kimseler yok. Artık korkmuyorum. İşte. Neye hazırlandığımı bilmiyorum... Annem bunun için ilgileniyor sağlığımla. Ben de bakıyorum kendime. Loire'a uzun uzun bakmak iyi değildir diyorlar. Ben bakacağım.

Köprüden insanlar geçiyor. Kimi zaman göze batıyor bu günlük şeyler. Bu barış, diyorlar. Saçlarımı bunlar kesti. Kimse kesmedi saçlarımı. Bu Loire gözümü *alan.* Bakıyorum, gözlerimi alamıyorum sulardan. Hiçbir şey düşünmüyorum, hiçbir şey. Ne düzen.

RIVA GECELEYİN PARİS'E VARIYOR

Ne düzen. Gitmem gerek. Gidiyorum. Yeniden kurulan bir düzen içinde. Var olmaktan başka hiçbir şey gelemez başıma. Peki.

Güzel bir gece. Loire'dan ayrılıyorum. Her yolun sonunda karşıma Loire çıkıyor hâlâ. Dayan biraz. Loire uzaklaşıp gidecek yaşamımdan.

NEVERS
RIVA NEVERS'TE YAŞADIĞI GÜNLERİ KENDİ ANLATIYOR

Akşamları yedide, Saint-Etienne Katedralinin çanı saatı bildirir, eczane kapanırdı.

Savaş içinde büyümüştüm, babam her akşam uyarsa bile, ben pek dikkat etmezdim buna.

Eczanede babama yardım ediyordum. Eczacı çırağıydım. Okulu yeni bitirmiştim. Annem bir güney ilinde otururdu.(*) Yılda birkaç kez, tatillerimde, gider görürdüm onu.

Alman işgalinin karanlık gecelerinde olsun, güneşli haziran günlerinde olsun, eczane yaz kış hep akşamın yedisinde kapanırdı. Hep erken gelirdi bu saat bana. Üst kattaki evimize çıkardık. Bütün filmler, hemen hemen hepsi, Alman filmleriydi. Sinemaya gitmem yasaktı. Geceleri, Champs de Mars Alanı daha da büyük görünürdü odamın penceresinden.

Belediyenin bayrağı indirilmişti. Çocukluğumun ilk yıllarına dönmem gerekirdi sokak fenerlerinin yandığı geceleri hatırlayabilmem için.

Kuzey Fransa ile Güney Fransa'yı ayıran sınır aşılmıştı.

Düşmanlar geldi. Almanlar belli saatlerde, türkü söyleyerek geçerdi Champs de Mars'dan. İçlerinden biri eczaneye gelirdi arada.

Sonra akşamları sokağa çıkma yasağı kondu.

Sonra Stalingrad.

Surlarda insanlar kurşuna dizildi.

Başka yerlere gönderilenler oldu. Kimileri Direnme hareketine katılmak için kaçtı. Kimileri ise artan zenginlikleri ve korkuları içinde burada kaldılar. Karaborsa aldı yürüdü. Saint- ... işçi mahallesinde ço-

(*) Riva'nın annesi ya Yahudiydi (ya da kocasından ayrılmıştı).

cuklar açlıktan kırılırken, "Grand Cerf" lokantasında kaz ciğeri yeniyordu.

Babam Saint- ... mahallesinin çocuklarına ilaç veriyordu. Haftada iki gün, eczane kapandıktan sonra, piyano dersine giderken ben götürüyordum ilaçları. Kimi zaman geç kalırdım eve. Babam pencerede beklerdi beni. Kimi geceler babam piyano çalmamı isterdi.

Piyano çalmam sona erince babam düşüncelere dalar, umutsuzluğa gömülürdü. Annemi düşünürdü.

Böyle piyano çaldığım akşamlardan sonra, düşmanın içime saldığı korkuyla, gençliğim baş kaldırır, boğazıma bir şeyler düğümlenirdi. Bir şey söylemezdim babama. Kendisinin tek avuntusu olduğumu söylerdi babam.

Şehirde erkek olarak yalnız Almanlar vardı. On yedi yaşındaydım.

Bitip tükenmek bilmiyordu savaş. Gençliğim bitip tükenmek bilmiyordu. Ne savaştan kurtulabiliyordum, ne de gençliğimden.

Değişik ahlak kurallarıyla daha şimdiden karışmıştı kafam.

Pazar bayram günüydü benim için. Bisikletime biner, tereyağı almak için Ezy'ye doğru hızla şehrin içinden geçerdim. Nievre boyunca sürerdim bisikletimi. Kimi günler bir ağacın altında durur, savaşın uzayıp gitmesi karşısında sabırsızlanırdım. Ben büyüdükçe, düşmana duyduğum öfke de büyüyordu. Savaşa duyduğum öfke de. Irmağı görmek her zaman sevinçle doldururdu içimi.

Bir gün, yanan elini sardırmak için bir Alman askeri geldi eczaneye. Eczanede ikimizden başka kimse yoktu. Elini, bana öğretildiği gibi, nefretle sardım. Düşman teşekkür etti.

Gene geldi. Babam oradaydı, kendisine bakmamı söyledi.

Babamın yanında, yeniden sardım elini. Gözlerimi kaldırmadan, bana öğretildiği gibi.

Gene de bir bıkkınlık duydum içimde o akşam savaşa karşı. Babama söyledim bunu. Karşılık vermedi.

Piyano çaldım. Işıkları söndürdüm sonra. Pencerenin kanatlarını kapamamı söyledi babam.

Dışarda, alanda, eli sarılı genç bir Alman ağaca yaslanmış duruyordu. Karanlıkta elindeki beyaz sargının görünmesinden tanıdım onu. Pencereyi babam kapamıştı. Hayatımda ilk olarak bir erkeğin piyanomu dinlediğini biliyordum.

Bu adam ertesi gün gene geldi. O zaman yüzünü gördüm. Ona bir daha bakmaktan nasıl alıkoyabilirdim kendimi? Babam bize yaklaştı. Beni bir yana iterek düşmana elinin artık bakım gerektirmediğini söy-

ledi.

O akşam babam bile bile istemedi piyano çalmamı. Yemekte her zamankinden çok şarap içti. Babamın sözüne uydum. Biraz aklını kaçırmış gibi geliyordu bana. Ya sarhoş olmuştu, ya da delirmişti.

Babam deli gibi aşıktı anneme. Hâlâ seviyordu onu. Çok acı çekiyordu ondan ayrı olduğu için. Onun yokluğunda kendini içkiye vermişti.

Arada bir eczaneyi bana bırakır, annemi görmeye giderdi.

Ertesi gün, o gün olanların sözünü etmeden, gitti.

Gittiğinin ertesi günü pazardı. Yağmur yağıyordu. Ezy'deki çiftliğe gidiyordum. Her zamanki gibi, ırmak boyunda bir kavağın altında durdum.

Benden az sonra düşman da bu kavağın altına geldi. Onun da bir bisikleti vardı. Eli iyileşmişti.

Oradan ayrılmadı. Yağmur hızlanmıştı. Sonra güneş çıktı, daha yağmur dinmeden. Bana bakmaktan vazgeçti, gülümsedi, kimi zaman, yazın, güneşle yağmurun nasıl bir arada olabileceğine dikkat etmemi söyledi.

Bir şey söylemedim. Ama gene de baktım yağmura.

Oraya dek ardımdan geldiğini, bir yere ayrılmayacağını söyledi sonra.

Ben yola çıktım. O da arkamdan geldi.

Bir ay boyunca arkamdan geldi hep. Artık ırmak boyunca durmuyordum. Iliç. Ama o her pazar oradaydı. Benim için orada olduğunu nasıl bilmezlikten gelebilirdim?

Babama hiçbir şey söylemedim bu konuda.

Düşümde, düşüncemde bir düşman vardı hep.

Ahlakla ahlaksızlık öylesine karışıyordu ki birbirine düşlerimde, birini öbüründen ayıramaz oldum çok geçmeden. Yirmi yaşındaydım.

Bir akşam, Saint- ... mahallesinde bir sokağı dönerken, omuzlarımdan biri yakaladı beni. Geldiğini görmemiştim. Karanlıktı, akşamın sekiz buçuğu, temmuz. Düşmandı bu.

Koruda buluştuk. Samanlıklarda. Yıkıntılarda. Sonra da, odalarda.

Bir gün imzasız bir mektup geldi babama. Çözülme başlamıştı. 1944 Temmuzundaydık. Hepsinin yalan olduğunu söyledim.

Gene o ırmak boyundaki kavakların altında söyledi bana oradan gideceğini. Ertesi gün kamyonla Paris'e gidecekti. Savaş sona erdiği için sevinç içindeydi. Bana Bavyera'yı anlatıyordu, onu orada bulacaktım. Orada evlenecektik.

Şehirde tek tük silah sesleri duyulmaya başlamıştı bile. İnsanlar söküp indiriyorlardı kara perdelerini. Gece gündüz durmadan çalıyordu radyolar. Seksen kilometre uzakta, dere yataklarında sarılıp kalmıştı Alman birlikleri.

Bu düşmanı ayrı tutuyordum öbürlerinden.

İlk aşkımdı benim.

Gövdesiyle gövdem arasında hiçbir ayrım göremiyordum. Olağanüstü bir benzerlikti görebildiğim gövdesiyle gövdem arasında.

Gövdesi gövdem olmuştu, bir türlü ayıramıyordum onu benimkinden. Canlı yadsımasıydım usun. Benim çılgınlığıma karşı ileri sürebilecekleri nedenleri bir yana itebilirdim, hem de nasıl, iskambil kâğıtlarından kurulmuş saraylar gibi, evet, uydurma nedenler sayarak hepsini. Aklını böyle yitirmenin ne olduğunu bilmeyenler atsın bana ilk taşı. Aşktan başka bir yurdum yoktu artık benim.

Bir iki satır yazıp babama bıraktım. İmzasız mektupta yazılanların doğru olduğunu, altı aydır bir Alman askerini sevdiğimi söylüyordum. Arkasından Almanya'ya gidecektim.

Nevers'te Direniş kendini düşmana duyurmaya başlamıştı bile. Polis ortada görünmüyordu. Annem döndü.

Sevgilim ertesi gün gidiyordu. Beni de kamyonuna, gizleme ağının altına saklayacaktı. Anlaşmıştık. Artık hiç ayrılmayacağımıza inanıyorduk.

Gene otele gittik, bir kez daha. Gün doğarken birliğine katılmak için Saint-Lazare'a doğru gitti.

Öğle üzeri, Loire'ın kıyısında, rıhtımda buluşacaktık. Öğle üzeri, Loire'ın rıhtımına vardığımda daha iyice ölmemişti. Rıhtımdaki bahçelerin birinden ateş etmişlerdi.

Bütün gün, bütün gece üzerinde yattım.

Ertesi gün bir kamyona atıp götürdüler. Şehir işte o gece özgürlüğe kavuştu. Saint-Etienne'in çanları bütün şehri kaplıyordu. Sanıyorum, evet, sanıyorum duydum bu çan seslerini.

Champ de Mars'da bir depoya kapattılar beni. Orada, kimileri saçlarının kazınması gerektiğini söylüyordu. Aldırdığım yoktu. Başımın üstünde duyduğum makas sesi tam bir kayıtsızlık içinde bırakmıştı beni. Bu iş bitince, otuz yaşlarında bir adam beni sokağa çıkardı. Altı kişi toplanmıştı çevreme. Şarkı söylüyorlardı. Hiçbir şey duymuyordum.

Babam, pencere kanatlarının arkasından, beni görmüş olmalı. Eczane kapalıydı adımızın kirlenmesi yüzünden.

Beni gene Champ de Mars'daki depoya götürdüler. Ne yapmak istediğimi sordular. Bilmiyorum, dedim. Eve dönmemi söylediler.

Gece yarısıydı. Bahçe duvarına tırmandım. Güzel bir geceydi. Ölmek isteğiyle otlara uzandım. Ama ölmedim. Üşüdüm.

Annemi çağırdım uzun uzun... Sabahın ikisine doğru pencerelerde ışık göründü.

Herkese ben ölmüşüm gibi davrandılar. Bense eczanenin mahzeninde kalıyordum. Yürüyen insanların ayaklarını görüyordum, geceleri de Champ de Mars Alanında gezinen kalabalığı.

Çıldırdım. Nefretten. Annemin yüzüne tükürmüşüm, anlaşılan. Saçımın uzadığı bu dönemden birkaç silik anı kaldı kafamda yalnız. Annemin yüzüne tükürmemin anısı dışında.

Sonra, yavaş yavaş, günü geceden ayırır oldum. Mahzen duvarına gölgenin dört buçuğa doğru düştüğünü, bir keresinde de, yazın sona erdiğini anladım.

Geceleri, geç saatlerde, iyice sarınıp sokağa çıkmama izin veriyorlardı. Tek başıma. Bisikletimle.

Bir yıl sürdü saçımın uzaması. Düşünüyorum da, saçlarımı kesenler saçların bu kadar zamanda uzadığını bilselerdi, bu işi yapmadan bir kez daha düşünürlerdi diyorum. İnsanlar hayal gücünden yoksun oldukları için kirlenmişti adım.

Bir gün, her zamanki gibi, yemek getirdi annem. Artık ordan gitme zamanının geldiğini söyledi. Biraz para verdi bana.

Bisikletle Paris'e doğru yola çıktım. Uzun bir yoldu. Ama hava güzeldi. Yaz. İkinci günün sabahı Paris'e vardığımda, Hiroşima sözü bütün gazeteleri kaplamıştı. Heyecan dolu bir haberdi bu. Saçlarım epeyce uzamıştı. Kimsenin başını kazımamışlardı.

ERKEK

Kırk yaşlarında. Uzun boylu. Oldukça "Batılı" bir yüzü vardır.

Batılı görünüşü olan bir Japon oyuncusunun seçilmesi şöyle yorumlanmalı:

Japon özellikleri belirgin bir oyuncu, Fransız kadınının filmdeki erkeği daha çok Japon olduğu için çekici bulduğu sanısını uyandırabilir. Bu yüzden, istensin istenmesin, yabancıseverliğin ve her türlü yabancıseverlikte gizli, bir çeşit ırkçılığın tuzağına düşmüş oluruz.

"Japon erkekleri ne kadar alımlı!" demeli seyirci, *"Bu adam* ne

kadar alımlı!" demeli.

Kadınla erkek arasındaki ayrımı bu yüzden elden geldiğince azaltmalı. Seyirci, bunun bir Japon erkeği ile bir Fransız kadınının hikâyesi olduğunu hiç unutmazsa, filmin derin anlamından hiçbir iz kalmaz. Seyirci bunu unutursa filmin derin anlamı belirmiş olur.

Artık günü geçti Bay Butterfly'ın. Mademoiselle de Paris'nin de. Çağdaş dünyanın eşitleştirme görevine güvenmemiz gerek. Dahası, bunu göstermek için yalan bile söylememiz gerek. Böyle olmasa, bir Fransız-Japon filminin ne yararı olabilir? Bu *Fransız-Japon* filmi *hiçbir zaman Fransız-Japon* olarak değil, *Fransız-Japon'a karşı* olarak ortaya çıkmalı. Ancak bu bir yengi olabilir.

Nerdeyse bir Fransızı andırır erkeğin yandan görünüşü. Alnı açık. Ağzı büyük. Dudakları kalın, ama *sert*. Hiçbir yapmacık özellik yok yüzünde. Belirsiz, kararsızlık okunan tek çizgi yok.

Kısacası, "uluslararası" bir tip. Herkes kolayca görebilmeli ki, bu adamın çekiciliği, zamansız yorgunluklar, kaçamaklar olmadan, olgunluğa erişen erkeklerin çekiciliğidir.

Kendisi mühendistir. Politika ile ilgilenir. Bir rastlantı değildir bu. Teknik de uluslararasıdır, politika oyunlarının düzeni de. Dünyada ne olup bittiğini bilen, çağını yaşayan bir insandır. Dünyanın hiçbir ülkesinde uzun boylu yabancılık çekmez.

İç yapısıyla da, dış görünüşüyle de çağına uyan bir insan.

Hayata karşı "yalan" söylememiştir. Gerekmemiştir bu; her zaman kendi varoluşuyla ilgilenmiş, çoğu zaman, kırk yaşına varmış erkekleri, kendilerine güvenli *görünebilmek* için ne yapacağını bilemeyen düzmece delikanlılar durumuna sokan yeni yetmelik özlemini ardından sürüklememeyi bilmiştir. Kendine güveni yoksa, saygı duyulur nedenleri vardır bunun.

Öyle uzun boylu bir süs düşkünlüğü olmasa bile, giyiminde aldırışsız değildir. Sevdiği bir karısı, iki çocuğu vardır. Gene de sever kadınları. Zampara değildir. Böylesi bir uğraşın iğrenç bir "değiştirme" uğraşı olduğuna, kuşkuyla karşılanması gerektiğine inanır çünkü. İnanır ki, tek bir kadının aşkını bilmeyen bir erkek ne aşkı anlayabilir, ne de olgunluğa erişebilir.

İşte bu yüzden de genç Fransız kadını ile yaşadığı serüven, rastlantı da olsa, gerçek bir aşk serüvenidir. Rastlantı serüvenlerinin erdemine inanmadığı için, Fransız kadını ile böylesine içten, böylesine yoğun bir aşk serüveni yaşar.

Otuz iki yaşında.

Güzel olmaktan çok, çekici.

Bir bakıma onu da "Bakış" diye tanımlayabiliriz. Her özelliği -konuşması, davranışları- bakışıyla açıklanır.

Kendini unutmuşçasına bir bakıştır bu. Bu kadın bakmak için bakar. Bakışı davranışını sınırlamaz, *her zaman* aşar onu.

Severken, her kadının gözleri güzeldir, kuşkusuz. Ama aşk öbür kadınlarda olduğundan daha büyük bir iç dağınıklık (bile bile seçilmiş bir Stendhal deyimiyle) yaratır bu kadında. Çünkü öbür kadınlardan daha çok "aşka aşıktır".

Aşktan ölünmediğini bilir. Aşktan ölmek için bulunmaz bir fırsat geçmiştir eline, hayatında. Nevers'te ölmemiştir. O günden, Hiroşima'da bu adamla karşılaştığı güne değin, alınyazısını çizme zorunluğu *ertelenmiş bir hükümlünün* belirsizliğini taşır içinde.

Hayatını belirleyen saçlarının kesilmesi, adının kirletilmesi değil, daha önce sözünü ettiğimiz yenilgidir: 2 Ağustos 1944 günü, Loire'ın kıyısında aşktan ölmemiş olmasıdır.

Bu da kendisinin Hiroşima'da erkeğe olan tutumu ile çelişen bir gerçek değildir. Tersine bu, erkeğe karşı olan tutumu ile doğrudan doğruya bağdaşan bir durumdur... Erkeğe anlattığı da, onu bugün bu kadın yapan şeyin bu yitirilmiş fırsat olduğudur.

Bu yitirilmiş fırsatın hikâyesi tam anlamıyla kadının kendi dışına taşmasını, bu yeni adama yaklaşmasını sağlar.

Kişinin kendini, varıyla yoğuyla, vermesi, budur işte.

Bu yalnız bir aşk alışverişi değil, bir *evlenme*dir de.

Kadın bu erkeğe -*Hiroşima'da*- yeryüzünde onun için en değerli olan şeyini verir, bugünkü kendini, *Nevers*'te ölen aşkından *sağ kalan benliğini.*

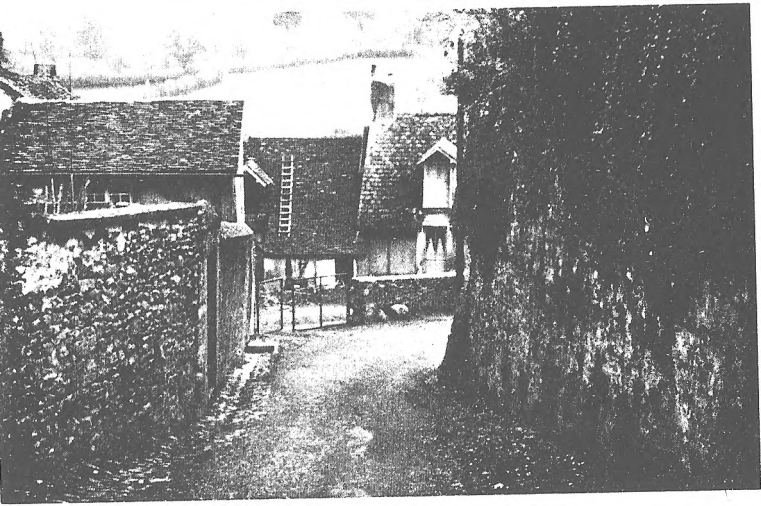

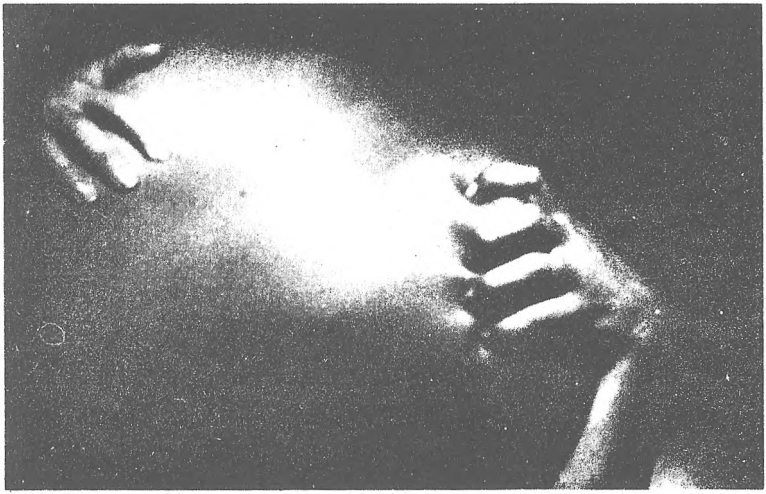

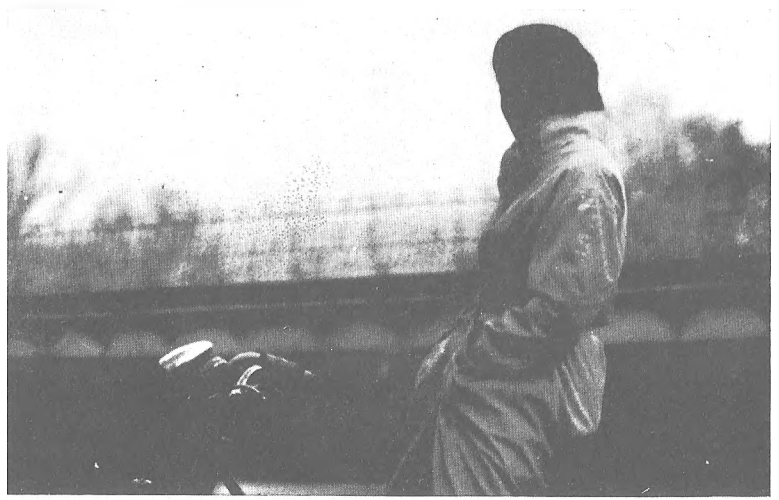

島まつり
島まつり

HİROŞİMA SEVGİLİM

Marguerite Duras

DOST KİTABEVİ YAYINLARI

